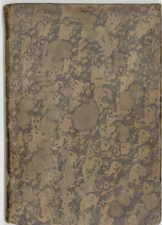

M.SCO
LIBER
PHISI
1477

1re Edition (daunou 240)

V. Fossi. II. 563
laire. I. 432
maittaire 379

Signa

Nunc

De den

Expliciunt Rubricæ omnium Capitulorum contentorum in hoc præsenti uolumine.

INCIPIT Liber Phisionomiæ: quē compilauit magister Michael Scotus ad preces. D. Federici romanoꝝ īperatoris. Sciētia cuius est multū tenēda in secreto: eo ꝙ est magnæ efficaciæ: Continēs secreta artis naturæ: quæ sufficiūt omni astrologo. Et cum hæc pars libri phisionomiæ constet ex tribus partibus: hoc est prooemium.

IMperator inter cætera qbus te oportet esse sollicitū est scientia boni & mali: & eam modis omnibus inuestigare ꝑ temetipsū in libris auctoꝝ & oīb; sciētiis: & principaliter eaꝝ scientiaꝝ quæ dicuntur artes. Et hæc facies penitus: quando anima tua fuerit ī quiete: & corpus tuum habuerit spacium: prætermissis negociis gentiū aliqd a maiestate tua petētiū: & eis respōdentiū. Debes enim scire ꝙ duo sunt tēpora homini uiuēti. s. tempus pacis & tempus guerræ: & ita duo sunt cibi: Corporalis & Spiritualis: Corporalis partiū ad nutrimentū corporis. Spiritualis uero ad nutrimentum animæ.

Sciendo ꝙ ſicut cibus corporalis conſeruat
corpus in bono ſtatu: ſi ſit factus ratione: &
aſſũptus per mẽſurã ab aĩali: cui conuenit:
& in tẽpore cõgruo: eo ꝙ non in om̃i tẽpore
omnia conueniunt: Ita cibus ſpiritualis reti/
net aĩam bono ſtatu: ſi ſit factus ratione: &
aſſũptus per debitã mẽſurã in tp̃e congruo
utriuſq; ætatis uirtutis in hoĩne. Scriptũ eſt
enim ꝙ ſicut frigida calidis & calida frigidis
tẽperantur: Ita contraria contrariis curãtur:
& medelã recipiũt ordinate. Similiter ẽ utile
ĩquirere diuerſos auctores & magĩos ꝓpter
diuerſas ſentẽtias: eo ꝙ diuerſi diuerſa ſenti
unt: & monent ſcientia uel ingenio gratioſo
naturæ: qđ diffundit' deſuper ꝓficiẽs multũ
poſtea: & eſt origo ſcientiæ. Vnde ex meo
conſilio: doctores magiſtros & hoĩes ĩgenio/
ſos naturaliter: curialiter apud te inuenies:
& ſæpe cũ multis ſermonẽ facies: coram eis
ſapienter ac domeſtice uerba pronuncians.
Putabis in diuerſis propter diuerſa: & facies
eis quæſtiones quando tecum erũt: & dicta
eoꝝ ĩ corde ſeruabis: ut ĩpoſterum & tibi &
cæteris

cæteris prodesse possint. Nescis terra inculta & arida: quæ cũ sit sterilis ab hõibus reprobatur. Manutene studiũ sciẽtiarũ ĩ tuo regno & fac fieri disputationes ante cõspectũ tuũ: & tuus aĩus in his glorietur: ut tuũ ingeniũ in melius reformetur. Tuũ studiũ scit uelle regnare diu. Et hoc erit: si te dederis uirtutibus: uitia uitãdo. Et de tali mortalitate aliqd dicemus: si deus uoluerit. Sed hic dicimus: ꝙ des cor tuũ cognitioni boni intellectus secundũ discretionis mensurã. Sis amicus dei fide: spe: & opere. Nec obmittas ãplecti illã scientiã: quæ a philosophis phisionomia naturaliter noĩatur. Et hæc sciẽtia est illa inter cæteras: qua caute multi hoĩes quondam usi sũt gloriari & exaltari apud magnates. s. ĩperatores qui trãsierũt. Similiter apud multos reges & baronos. Et non quia adeo præcedãt reliquos hoĩes: Sed ꝓpter hanc scientiam & ꝓpter huiusmodi plurimas alias: quas secreto nouerũt. Vnde dictũ est: honora hoĩem ꝓpter scientiã: Require notũ amicũ propter necessitatẽ. Apud enim quosdam melius est

philosophari q̄ ditari: & apud quosdã meli/
us ditari q̄ philosophari: & apud quosdam
utrũq; nocet: & apud quosdã neutrũ debet
requiri.s.a faciẽtibus uerã penitentiã in hac
uita. Huius.n.sciẽtiæ inq̄sitio est pulcher/
rima in natura: cuius pfectio attribuitur phi
sionomoni: de numero antiquorum phisione:
sũmo doctori in scientia naturali. Vnde qdẽ
hæc sciẽtia nomen traxit ab eo: studiũ cuius
grande fuit diu: & diu eã inuestigare ac etiã
irreprehensibiliter congregare. Collecta est
.n. hæc sciẽtia ex compositione hõis utriusq;
sexus cũ q̄litate possibili modi status psonæ
uiuẽtis. Et ex hac scientia naturæ ingenio/
sæ quæ cognoui tibi domine imperator sub
lucida breuitate i hoc libello penitus enarra/
bo. Dicit.n.q̄dã sapiẽs: Phisionomia est sciẽ
tia naturæ: isinuatione cuius pitus i ea suffi
cienter agnoscit differẽtias animaliũ psonarum
in om̃i gradu sui. Et quia omnis sciẽtia est
a phisionomia: idcirco eã in hoc loco diffinia
mus: Phisionomia ẽ doctrina salutis: electio
boni: & uitatio mali: cõprehensio uirtutis &
præter/

prætermissio uitioꝝ. hoc autem īducit uerus amor dei: timor diaboli: fides meritoria: spes præmii īperdibilis æternæ uitæ: & iudicium mortis: qua uidetur penitus: ꝙ hic omnia relinquantur cæteris: quia tenētur. Et non ulli ualet scientia: nec potentia: nec congregatio ꝑsonaꝝ: nec gratia pulchritudinis: nec uolūtas: & omne bonū. Vnde dixit quidā: Omīa trāsibunt: nos ībimus: ībitis: ībūt: Cari: non cari conditione pari. Et alibi dictū est: Omīa transibunt præter amare deum. Constituo ergo o Federice Imperator tibi ex hac sciētia phisionomiæ regulas & cōstitutiones abbreuiatas: quas tibi pono satis sufficienter. iugo quaꝝ si te bene adieceris: dabit tibi magnū pretiū laudis ex multa sapientia & uirtute: crescet tibi etiā magnū & grande ingenium sapiētiæ ad nobilitatē tuæ naturæ. quā sapientiā si in mente habueris memorē: melius intelliges dicta loquentiū tibi: cautius agnoscēs tuos sapiētes & alios uisu & auditu: nec non & alios hoīes indifferēter: qui tecū habebūt gratiā eloquēdi: uel ante te aliqd faciēdi

quod non est parum. Et ex industria huius scientiæ in te secreto hẽbis grandẽ partẽ consilioꝝ consulẽtiũ tibi: & exultationẽ uirtutũ & uitioꝝ quasi ut sẽper secũ habitauisses in factis ubiqꝫ. Sed ante q̃ hoc tibi recitẽ ordinate p singula capitula: uolo tibi enucleare historiã prioris substantiæ: quasi incipiens a fundamento primæ materiæ: qđ potest esse tibi multũ eaꝝ multiplici ratiõe: eo ꝙ pauci hoc sunt scientes in ueritate.

Prima pars libri huius Cap. i.

n Obilis Imperator uir gratiose quasi omnium gratiaꝝ & donoꝝ ex grãdi amore tibi notifico sacratissimã scientiã naturæ: quæ potest appellari consolatio: & quæ non multũ dicitur gẽtibus idiotis: nec etiam est dicenda: Sciendo ꝙ qui eã bene nouerit: & memorẽ in mente habuerit: quotienscũqꝫ casus incurret: ipsãqꝫ exercitando si incipiat loqui de ipsa cũ altero: & ille hãc scientiam ignorauerit: uidebitur illi ꝙ ipẽ sit propheta uel san

uel sanctus. & hic postea reemendabit eum ubiq; dans ei studiose pretiũ magnæ laudis. Amabitur a gẽtibus notis & ignotis: quæ audierit loqui de illo: & honorabitur inter eos: Et hoc non est parũ uidelicet ĩter uniuersas gentes famã sapientiæ & scientiæ celebrẽ obtinere. Scias igitur q̈ & motu superiori fit & motu inferiori .s. partim in genere & partim in specie. & motus primus conceptionis ex utroq; sexu est amor naturalis uiri in mulierem & mulieris in uirũ in caloris uniti genitalibus. Sciẽdo q̈ uir est agens: mulier uero patiens. unde ambo habent uim relatiui: cũ in coitu sit mutua relatio. Eoq; semen unius refertur alteri: & utrũq; est antecedẽs alterius. Luxuria uiri primã radicem habet in lũbis: & libido mulieris in umbilico. Vnde Iob Virtus eius in lũbis eius: & fortitudo eius in umbilico uentris eius: Iuxta illud dominus in euangelio: Sint lumbi uestri præcincti: & lucernæ ardentes in manibus uestris. Tempus enim congruũ in uiro est ĩ hieme & in uere ad coeũdũ: mulieris ĩ æstate & autũno.

Istud autem est ꝑpter contrariã cõplexionẽ
tẽpoꝝ & ꝑsonæ. Cõplexio quoqꝫ nihil aliud
est q̄ caliditas cũ frigiditate & humiditas cũ
siccitate. Item dicimus ꝙ neuter non posset
agere cũ delectu: nisi haberent instrumenta
ad hoc deputata tã intus q̄ extra. Vnde uir
habet suos testes extra uentrẽ in pelle. Muli
er uero intus uidelicet extra prĩcipiũ uuluæ.
Tamen non sunt i oĩni similes testiculis uiri
Vnde mulier habet suũ semen ex testibꝫ ue
lut uir: & hoc mouetur ad coitum ardenter.
Semen uero testiculoꝝ dicitur ꝓprie ſpma:
qđ descendit ex omni humore corporis diui
so & partito in oĩbus mẽbris essentiue: cu
ius est nobilior pars oĩum humoꝝ & subtili
or. Et hoc semen in se continet omnẽ naturã
& cõplexionem quarũlibet partiũ totius cor
poris: a qua descẽdit. Sciendũ est ꝙ ſpma
uiri est calidius & fortius illo mulieris. In e-
missione uero ſpmatis utriusqꝫ a natura su-
periori tribuitur oĩs uirtutis effectus & uir
tutis augmẽtabilis pro tẽpore decurrente. Et
secundũ cursũ corpoꝝ superioꝝ sicut dispo-
sitionem

sitionem corpoꝝ concipientiũ fœtus recipit
simul & semel omnia & singula quæ postea
dissernũtur ordine tẽpoꝝ & naturæ. Quãti-
tas aũt embrionis fit secũdum quantitatem
seminis uirtuosi & matricis: quæ matrix si
fuerit bonæ complexionis embrio uadit ad
perfectum: & econtario. Vnde si semen dis-
currat per matricẽ ĩ longũ fœtus erit longus
& gracilis: & si in latũ uel quasi rotundum
erit curtus & grossus. Quid autem sit spma
sic diffinitur. Sperma est prima materia em
brionis creandi: uel sperma est artifex crean
doꝝ infantium: uel sperma est semen aĩalis
sine spiritu & nobilioris sanguinis & purio-
ris ad istar uini rubei: quod exagitatione cõ-
uertitur in sperma candidum. Et cũ illa sub
stantia sit nobilior parte remanẽte ac leuior
& uirtuosior: ideo superascendit. Et est sciẽ-
dũ ꝙ si de semine uiri plus fuerit q̃ feminæ
fœtus erit illi similis in pelle & forte in sexu.
Vbi gratia: mulier quædã erat alba: & cũ coi
ret cũ æthyope peperit filiã albã. Alia mulier
nigra coiuit cum uiro albo: et peperit filium

nigrum: ut patet hoc toto tempore. uerũ est ꝙ si mulier sit iuuenis: cũ i coitu fit memor sui uel uiri uel alterius: & ꝓprie cum semen diffundit generatiuũ genitũ erit omnino similis. & iam probatũ est milies & in aialibꝫ.

Cũ uero sperma exit coitu est maxima delectatio in naturali corporali & spirituali secundũ quãtitatem illius & testiculi de quo exit. Scendũ est ꝙ ex dextro maior ẽ dulcedo q̃ ex sinistro: & ex multo semine q̃ ex pauco: qa sperma diffunditur completa ætate per causam: ut unusquisq; manuteneat sibi uitã productius. Dicimus ꝙ cibi sunt qbꝫ semen augmẽtatur in uasis: ut rapæ: cicera: carnes recẽtes: gallinæ: castrati: porci non saliti: oua sorbilia: fabũ fractũ: cibus de pasta: panis recens non calidus & cætẽa. Sũt ẽt qbꝫ cibi semen deficit absq; emissione: ut carnes salitæ: cibi acri & acerbi: panis siccus ut. xv. dierũ & biscoctus & cætera. Itẽ ciboꝝ quidã inducunt luxuriã: ut scinchus: oua sorbilia: caseus dulcis: eruca sicca: uinũ purũ: ostraca saturitas cõueniẽs ciboꝝ: & q̃dã electuaria.

Mouent

Mouēt aūt luxuriā ſpecies decoris alterius corporis ad corpus ſibi amore cōueniēs uiſu & tactu. ꝟbi gratia Si uir bene uideat mulierem iuuenem & pulchrā & econtra. Et per uerisimilē: ut ſi adoleſcens adornet ad iſtar puellæ uel habeat faciem inclytā ut femella qua contingit fortis motus: ut patet in ſodomitis. Sūt etiā quidā cibi quoꝝ comeſtiōe caſtitas conſeruatur: ut portulaca: lactuca: eruca uiridis: acetum compoſitū: cucurbita: cucumer: ieiuniū: paucus cibus: portatio iaſpidis & thopation: abſentia corporis decorati ætate & adornatione. Vir habet ꝟtutē calamitæ ad mulierē: & mulier ad uirū: quæ uiſu ꝓpinquo tactu ad inuicē coniungūtur. & ſicut de chalybe & ſilice exit quandoque ſcītilla: Ita de ſpmate exit quādoq; cōceptio. & matrix eſt embrio: ſicut olla ad coquēdū epulū: & lar ad frigatiam de paſta. Et ſciēdū eſt ꝙ raro accidit: ꝙ exeat ſpma ex utroque teſticulo uno coitu. ſ. utriuſq; agentis & patientis. & ob hoc una tantū fit conceptio uel creatio: quādo conceditur deſup dono grāe:

nec aliter. Sed si ex duobus testiculis utri-
usque coitum facientis sperma exierit: & in
duas partes matricis diffundatur: duæ fiunt
creaturæ uel amplius secundū diffusionem
per loca matricis. Vnde cum matrix constet
ex septem cellulis siue crispaturis: ut patet ī
uentriculis ouium & porcarum & cetera: mu-
lier potest septem filios cōcipere & portare:
Volens autē domine imperator ꝙ omnia &
singula cognoscas per te metipsum: quomō
embrio cōcipitur siue generetur ex utrisque
coeuntibus in congruo tēpore & coitu facto
conuenienter: inquirentibus nobis aperte di-
cemus secūdū ꝙ nobis per seriem uidebitur
enarrare.

De tēpore coitus masculi & feminæ & de
defectu ipsius Cap. ii.

P Rincipiū tēporis coitus scilicet in quo
spma dulciter exit uel amare ī mascu-
lo est post complemētū annoꝝ. xiiii. & dein
ceps usqꝫ ad annū. lxxvii. ad plus. in femina
uero post cōplementū. xii. annoꝝ & deīceps
usqꝫ ad. xl. annos uel. l. ad plus: & cum hoc
spmatis

spmatis exitu incipiũt pili paulatim oriri in pectie. unitas quoq; dicitur femur. Similiter nascũtur in narib; nasi: in maxillis masculis: sub assellis: & circa sexũ deorsũ: sup brachia: manus. & crura: Sicut incipiũt oriri i tpr̃e ueris frondes in arborib;: & in herbis flores: & rami. unde porri corporis apiũtur & ꝓducũt aliqd sui generis extra solitũ. Itẽ sibi uox mutatur: Caput uirgæ masculi decoopitur: mãmæ feminæ incipiũt tumescere: uterque naturaliter se mouet ad coitũ: ex magno delectu pariter i naturalib; mẽbris: nisi libido sæpe refrenetur p accidens: ut p ieiuniũ & p asperam uitã ciboꝝ. Post aũt spmatis emissioné utriq; mutãt figurã pricipaliter i facie: & uirtuté in carne: & consuetudiné i morib;: i cogitationib;: & igenio. De coitu dicimus q̃ siquis ipsum nimis frequentet: & etiã in diebus contrarii temporis ei multa contingunt in contrarium: quæ quidem faciunt corpori ista quæ dicemus nunc. Nam coitus continue factus totum corpus infrigidat & desiccat ab humoribus: & talem actum sentit

incoueniēter cerebrū capitis & oculi: quia cū cerebrū plenius liq̄detur ut glacies ī sequēti die & ꝓprie in mane oculi lachrymant: contingit dolor capitis qui dicitur soda siue emigranea: & ꝓprie circa horā nonæ & deiceps.

Diminuit etiā coitus inconueniēter factus uices omnium mēbroꝝ: cū sit spma colamētū ipsoꝝ. Macro corpore figura fit turpior ī aspectu: uisus oculoꝝ abbreuiatur: uita ānihilatur: debilitatur spiritus: appetitus cibi ꝑditur. Homo fit obliuiosus faciendoꝝ: & piger: in eūdo grauis: in moribꝫ solitis sīplicior in īgenio grossus: in laborādo uanus: ī credēdo alteri uelox. Capilli sibi facile cadunt: & citius canescunt: & fit caluus in fronte & in sūmitate capitis: facile īfirmatur ab aere corrupto: Qui cū patitur non bene memoratur tpr̄is in quo coiuit nimis: uel cōtra documētū consilioꝝ coiuit naturæ. Et de istis oībus satis patet ꝑ contrariū ut in pueris uel puellis nondū corruptis: qm̄ ad talia non īcurrūt: q̄a non canescūt neq; caluescunt: īmo capilli sibi crescunt: ut herbæ in horto. Et hoc patet

in mcis

triciis puellaꝝ uirginum ante q̃ coeant: quæ post multũ coitũ perdũt capillos & colorem Et tunc per capillos & coloré ualde mirātur causā ꝓpriā ignorantes. Idé est de uiris: qm̄ bene ꝑpendũt de casu capilloꝝ: & de dolore capitis: qué emigraneā appellāt: sed non co/gnoscunt ꝙ frequés coitus non é in congruo tpr̄e factus. Vnde sup hoc quidā dixit & bene: & memoriæ firmiter tenendũ é: Vere coite iuuat: hiemis quoq; tépote confert: Sanus in autumno si uis tu fore coito. Vnde qui a contrario tempore sibi nõ custodierit nimio coitu & fleubothomia & cibis contrariis complexioni suæ secure aspectet infirmitaté periculosā in breui tpr̄e: nisi forte se adiuuet maxime medicinaꝝ iuuamento. Tamen dicitũs ꝙ q nimis penetrauerit mulierem: lauet sibi nares & pulsus brachioꝝ & pedũ bono uino & comedat bonos cibos: ut restauretur qđ deperditũ est de semine & de sanguine. Sũt aũt multi q sanitaté ꝑcipiũt ex usu ueneris: & qdam facile infirmātur. ualet. n. sanguinicis: nocet uero flegmaticis: colericis: & melā/

colicis. Et ꝓdest secundū causā interuenientē & statum. Qui.n.multū mīgit sæpe recipit nocumentū per coitū eo ꝙ supefluitates corporis sufficienter nudantur ꝑ urinā: q si utatur coitu facile infirmatur: & cito moritur. Xum est ꝙ quædā faciunt satis urinare: ut caro uolatiliū: & om̄e diuretitiū: ut petrosilium: crocus: cicera: rapæ: faseola: nuclei cerasorū & c. Sed si pinguis sāguinitate nō utatur coitu & supfluitatē semis: ꝙ nimis īplet uasa: solet infirmari: ut patet in damicellis: quæ nimis cōseruātur ī uirginitate: ī uiduis: & religiosis mulieribus: & masculis.

De occasionibus generādi & nō generādi & de menstruo mulierum Cap. iii.

d Icit Aristoteles cessāte cā cessat effcūs. unde multæ sūt causæ generādi & nō generādi. Causa.n.generādi est primo uolūtas dei. Secūda causa ē si status ꝑsonaꝝ fuerit bonus in sanitate: & congruus in usu regiminis ciboꝝ & potuū: & ecōtrario. Vt uero mulier generet ista sunt principaliter præscienda.s.ut matrix sit sana & ī suo loco & nō suffocata: & bonæ cōplexiōis ī caliditate. Sp/

ma utriusq; sit diu reseruatũ: & præcipue ui
ri ad hoc ut sit bene uiscosũ & coctũ sua di-
gestiõe: Ambo coeũtes mittãt sem̃: ut cõmi
sceãtur: Virga sit lõga: mulier iuuenis uel q̃
non deficiat a mẽstruo: Matrix contineat sp
ma receptũ ad minus p mediã diẽ: uitet mu
lier coitũ hĩc ad tres dies: ne addat̃ aliud se-
men: uel ne apiatur orificiũ: nec mulier edat
tũc cibũ frig dæ naturæ: nec fleubothomet̃:
nec recipiat frigus. & sic põt ualere coitus. fa
cit. n. ad cõcipiẽdũ unus coitus tm̃. Quando
mulier coit uolẽs grauidari debet stat̃ coopta
cũ uiro stricta: & tenere anũ eleuatũ: ut sem̃
melius itret: & plicata i uno latere secũdũ q̃
grauidari desiderat: facta grauidatõe se diu
custodiat: & sedeat i loco cũ ano pedib; & re
nib;. De mẽstruo diciũs q̃ si a cãe cõedatur
purũ fit rabidus: & si aspgatur herba uirens
siccatur. ĩfatuat hoĩem certa datõe: & reddit
leprosũ. Mẽstruũ ẽ supsluitas cibo⁊: q̃ nõ be
ne digeritur defectu caloris naturalis: ũde ẽ
spma ĩpsem̃: & ẽ ad cõcipiẽdũ utile & neces-
sariũ: ut erat alum̃ ĩ cõfectõe tĩcturæ: & si de
spõ ĩ cellula qcq̃ nõ fuerit generatio nõ ualet

Sed si de ipso nimis fuerit i loco cõpositiois: conceptus erit signatus in malũ. Et si fiat generatio tpris sui decursus creatura erit male signata: ut gibbo & cætera: aut efficiet lepro sa & cætera. Et si mulier sit memor alicuius cũ semen diffundit cũ uiro creatura assimilabit illi in parte. Et ut eius memoria sit utilis: debet doceri a uiro: q non recordetur tũc de tali uel de tali. Crescit menstruũ & decrescit secundũ lunã & mare in simili: & ita sperma utriq; sexui: unde potest eius augere: reqrit exitũ. Sciendũ q mulier multo abundans menstruo pauco abũdat spmate: & ideo nõ curat de coitu: & econtrario.

Signa mulieris calidæ naturæ & quæ coit libenter. Capitulũ. iiii.

s Igna aũt calidæ mulieris & que libenter coit sũt ista: Iuuẽtus: cõpletis ãnis duodecim: sit ad minus semel corrupta: mãmas habẽs paruas: & illas cõueniẽter plenas & duras: barbuta in locis consuetis & pilosa: ut in cruribꝫ & pectine & assellis. Cuius pili sũt grossi & aspi: capilli crispi & curti: audax

in lingua

in lingua: in loquendo uox subtilis & alta: in aio supba: alteri crudelis & nõ bene pia: ualde curialis receptu & factione seruitii oibus psonis: & praecipue notis & amicis: boni coloris i facie: recta in hasta: macra i carne plusq̄ crassa: ebriosa Talis .n. mulier sẽper reqrit coitũ: & cõplet in actu suũ desideriũ: pauco abũdat mẽstruo: & quandoq; non est exitus eius om̄i mẽse ut caeteris: imo trãsit unus mẽsis & plus: ut duo uel tres: sed casu igrauidatur: paucũ hẽt haec mulier lac: & ẽ fortis grauida & non grauida: Caro eius non sic fetet i sudãdo ut cõtrariae mulieres: cãtat libenter: circuit loca: & delectatur solatiis & ornatibꝫ suis: si ea potest habere.

Signa mulieris frigidae naturae: & quae nõ libenter coit. Cap. v.

S Igna uero frigidae mulieris & quae nõ libẽter coit sunt ista: nimia pueritia: mãmae grãdes & ꝓprie molles: nuditas pilorũ in locis quae solent eis abũdare: capilli lõgi multi & extẽsi cito crescẽtes: de facili pauida: i loq̄ndo cõtra alterũ non ẽ audax: facile

credit oīa q̄ audit. & ideo cōuertit̄ cito ad bonū & ad malū. ē cōdolēs alterius miseriæ ac pia. futuens raro desideriū cōplet. carnes hēt undiq; molles: in flatu loquendo ē debilis & oīni mēbro psonæ: multo abūdat mēstruo: & ei discurrit oīni m̄se ad istar maris plunā: plus tēdit ad pinguedinē q̄ ad macredinē: in facie est pallida uel sine colore: cito īgrauidatur: & grauē hēt portatū plus & minus scd̄m uirtutē ēbrionis: post partū multo lacte abūdat. Signa aūt grauidatōis in muliere sunt ista & multa: ut ē trāsmutatio stomaci: cessatio mēstrui &c. Ideo debilitatur & trāsmutatur in aliquo a statu priore: p eo q̄ meatus purgatōis sunt īpediti: & menstrua in uētre multiplicantur. Ad īpregnandū ualet ante coniūctionē fleubothomia pedū: mundicies matricis: & similiter si se excuset de coitu loquela. & hoc facit sæpe īgeniose: ne uideatur esse īpia: etiā ppter verecundiā citius īpregnatur puella q̄ femina matura ppter teneritatē suoꝝ humoꝝ: qa facilius cōmiscētur: & conuertūtur in corruptiōem: cuius exēplū est in

plantis

plātis nouellis arboꝝ: & mulier pua cū maiori parit dolore q̄ magna: & debilis q̄ fortis: & frigida q̄ calida: & pīguis q̄ macra. Forma aūt pedū significat conditionē uuluæ latæ & strictæ: ex qua fit partus.

Diuisio capituli. Cap. vi.

q Voniā mulieres nō hēnt ī se tantū calorē īnatū: quo malos humores in eis abūdātes ualeāt desiccare: neq; possunt pati tātū laborē neq; tā fortiter ut faciūt uiri: ideo sūt eis debiliores in omī ꝟtute & ope: & maxie cū coplent suū coitū. Sciendū ꝙ natura ob hoc sibi tribuit qddā purgamētū: qđ flos noiatur ī uulgari: & m̄struū ī scriptura. hūc āt humorē uirtus naturæ eiecit ab eis oī m̄se a. xii. āno inantea usq; ad annos. xl. uel. l. ad plus: nisi sit grauidæ uel lactātes: aut eis cā iteruenīat q̄ strīgatur: uel nisi naturaliter sit q̄si hermaphrodita: uel minus calidæ naturæ ūde mulieres postq̄ sūt cōpletæ ætatis mūdātur p m̄struū uel coitū uel p sudorē ut rusticanæ. Vnde si quæ uiri sæpe uirga coeāt uel uirga sinci: ut quædam uiduæ & moniales & cætera fiunt macræ & in facie liuidæ.

Sciēdū q plus nocet eis una expeditio coi/
tus q̄ septē uiro. sed si raro coeant uel non:
& bene fluxū purgētur: cito icrassātur: nisi se
nimis faciāt laborare: uel ieiuniis: & ideo ali
quātulū concupiscūt coitū causa caloris na/
turalis multiplicando semen. sed si bene ui/
uāt cibis & potib9 : & non grauiter fatigētur
īdigentes coitu: ut uiduæ morbidæ & quædā
monacæ & reclusæ: facile īfirmātur: & effici/
ūtur liuidæ & reumaticæ: & misere uiuūt in
statu sui corporis hoc ignorantes : & de hoc
medici nō sēp bene ppendūt: & est magnus
defectus in eis solo errore. Sed cū non sit si
bi iustū talia explorare cōsulere debēt iuxta
honestatē in comedēdo uel abstinendo: & q
parū comedāt: uinū tēperent: se multū fati/
gent: & non stēt ociosæ: aut in orone nimia:
& eāt p loca hinc illuc: unde p hāc uiā cessāt
tētationes carnis & humoris supflui: Si uero
mulier fluxū patiatur: & uir eam cognoscat:
facile sibi uirga uiciatur: ut patet in adolescē
tulis q hoc ignorātes uiciātur quādeq; uirga
quādeq; lepra: Et si mulier tūc concipiat cō/
ceptus

ceptus efficietur uiciosus defectu mẽbri ut digiti uel ꝟtute uisus &c. De flore mulieris ẽ ut arboris: qm̃ fructũ nõ portat nisi prius florescat. Motus ꝟo menstrui est scd̃m lunã: Spmatis ꝟo scd̃m solẽ: & donec mulier abũdet flore sic põt concipe sicut uir q semĩe uirgã erectat: & sicut multis causis contigit fluxus fructus ab arbore: ita põt constrĩctura. Vnde ꝑ utraq; causa solet mulier grauiter ĩfirmari. & ideo ualet exitus sanguis de naso & de uulua &c. Dicit. n. Hipocras ꝙ mulier non põt concipe ꝑpter nimiã gracilitatẽ & macredinẽ & ꝑpter nimiã pĩguedinẽ Cã ẽ qa ex utroq; casu os mr̃icis ẽ strictũ: strictura cuius sem̃ non ĩtrat repẽte. Constãtinus uult ꝙ mulier habens uuluã nimis puã quæ cognoscitur forma pedũ non coeat: ne partu pereat ĩpregnata. Sed qa sũt quædam mulieres sanitatẽ ꝑcipiẽtes freqũeti coitu: ut qdã uiri dicimus ꝙ oĩo coeant licite: aut portẽt secũ iaspidẽ uel thopation &c. uel uitam faciãt regularem. De embrione dicimus ꝙ est similis fructu qui adhuc pendet ĩ arbore:

qm̄ dū est tener in ramo cadit leui occasione & pditur: sed quādo plus crescit firmior effi citur obstans uiciis: qbus cadat. cum aūt est maturatus ut pirū & ficus cadit. & ita est de embrione creato: qa donec non est bene liga tus in loco suæ sedis facile cadit siue p saltū siue per ballum & cætera. Vnde circa prin/ cipium sui ortus & circa finem suæ natiuita tis facile cadit: i medio xo hoꝝ duoꝝ tēpoꝝ non ita leuiter cadit. Tēpus xo piculi ē pri mus mēsis scd̄us septius octauus nonus. de primo mense dicimus ꝑpter teneritatē noui tatis: & de sēcūdis ꝑpter natiuitatē. Hipo/ cras dixit ꝙ femina prægnās āte m̄sem octa/ uū nec post septimū fleubothomet: sed m̄se qnto & sexto secure si ei sit necessaria. uerū est ꝙ cū timore fiendū est: & paucus sāguis debet extrahi: & tutius ē se abstiere. Hō nō debet dicere studiose corā prægnāte & præci pue puella. xx. ānoꝝ aliqua q̄ ipsa cupiat ar denter: nec ex eis ualeat hr̄e. Cum iā multæ mulieres pdiderit embrionem. Et sciendū est ꝙ appetitus eius trāsfertur i embrionem. Et

ideo

ideo ꝑ utroq; tacendũ est. Si ꝟo mulier gra
uida oĩo gliscit comedere cretã uel carboẽm
&c. ne sibi sit piculũ edat modicũ: ꝑ medici
na utatur ciceribꝫ assatis fabis &c. Cum ꝟo
prægnãs appropinquauerit partui: & timeat
cã motus doloꝵ utatur balneis: & ungat se o
leo oliuæ: & pedes oleo rosato si iflauerit eos
uel aceto aqua debilitato. Hæ fatuæ uolun
tates ut carbonis calcinæ &c. plus cõtigunt ĩ
prima grauidatõe & scđa q̃ postea. Si præ
gnãs quãdoq; pdat sãguiem ore uel naso uel
desubtus signũ ẽ q̃ fœtus ẽ nimis debilis &
ĩ pĩculo cum nõ possit recipe solitũ nutrimẽtũ
q̃uis humores sit multiplicati ĩ uentre præ
gnãtis. Et cum fluxus cõtigat ex frigiditate:
sibi subueniendũ est cibis calidis & siccis na
tura ĩ primo gradu uel ĩ scđo: aut cibis cali
dæ & humidæ naturæ: ut zizibere: cumino:
carnibꝫ recẽtibꝫ: ut gallinaꝵ: iute petrosilioꝵ
lacte amigdolaꝵ: ouis sorbilibꝫ: ciceribꝫ frac
tis: odoribꝫ musci & thuris & huiusmõi. Præ
gnãtiũ q̃dã facile pturiunt: ut bene sanæ: &
habẽtes os uuluæ latum: matricem magnã:

& quæ ſũt plus macræ q̃ craſſæ. Grauiter ꝟo parturiunt multũ puellæ: infirmæ: craſſæ: & debiles habentes os uuluæ ſtrictum.

Secunda diuiſio capituli. Cap. vii.

i Tem dicimus de coitu uirtuoſo & de generatione creaturæ ꝙ uir non debet coiſſe recenter neq; mulier ſpacio octo dierꝫ. Sciendũ eſt ꝙ quãto magis ſpma utriuſq; fuerit ſeruatũ tãto & ꝑductũ. & ſi idẽ ſpma ex bonis cibis fuerit gnr̃atũ tanto magis erit digeſtũ & uiſcoſũ ac ꝟtute plenũ. In conci piẽdo ꝟo mulier nõ debet eſſe plena floribꝫ neq; oĩno uacua: ſed nouiter mundata: ita ꝙ matrix ſit aliquãtulũ mũda. Et qm̃ uir effũ dit ſem̃ & ipſa ſuum: ut ãbo ſeĩa miſceãtur: & cum puenerit ad punctũ exitus anũ tene/ at eleuatum ſuo poſſe procedendo ſtudioſe uerſus illam partem cuius gnr̃ationis gliſcit concipere: memorando alicuius formoſi: & ſemen bene diſcurrat in cellulam matricis per longum: ut Embrio recipiat formam laudabilis longitudinis. Completo menſtru o oportet ut mulier confeſtim iaceat ſuper

illud latus: ĩ quo recepit semen: & multũ re
pauset: nec uuluã abstergat intrinsecus: nec
motũ sui faciat: nec urinã effũdat: nec se ele
uet de lecto ea die figẽs se dolere caput &c.
Vel ad minus ĩ eo latere dormiat tres horis:
& si nõ poterit dormire sic iaceat calida. quã
do aũt de lecto surgere uoluerit: plane se mo/
ueat: & suauiter uadat: & oĩa faciat: a cursu
in ea die se abstineat: a saltu: ab alio coitu: a
quassatiõe: a multo cibo & potu. Cibus eius
sit sanus & bonus & bene coctus. post prãdi
um dormiat aliquatulũ stãs coopta: ut sit ca
lida: nec possit recipere frigus: nec se pmittat
cognoscere a uiro p septẽ dies uel ãplius: ne
cella reseretur. In latere dextro dicimus ꝙ
masculus concipitur: & ĩ sinistro femina: ut
qdã uolũt. nos xͦo dicimus ꝙ latus non facit
ex toto sed semẽ testiculi. qa de dextro exit
masculus: & de sinistro femina. uerũ est ꝙ
cõplexio lateris ꝑficit generationi: & cũ sem
exit de testiculo dextro sentitur maior dulce
do q̃ de sinistro: & ꝙ prædicta sint uera iam
ꝓbatũ ẽ milies: q habebãt tm̃ unũ testiculũ:

qm̄ illi q habēt testiculū dextrū concipiunt
masculos:& hn̄tes sinistrū concipiūt feīas.
Sciendum ꝙ in hora effusionis est totū iudi
ciū cōstellatōis cōcepti licet sit occultū astro
logo. Vnde mulier debet notare mēsē diem
& horā bono arbitrio quādo coit coitu gnr̄a-
tionis:& tunc eēt iudiciū facile. Gnr̄ale ē ꝙ
cōceptus non cessat ex toto a ꝑle. Vnde dixit
Pāphilus Sæpe solet filius similis esse pr̄i.i.
ꝓprio semini. Et alius dixit Fructib⁊ ipsa sui
quæ sit dignoscitur arbor. Insup dicīus ꝙ si-
cut ē īpossibile ꝙ hō unū pedē teneat ī terra
& aliū ī cælo:ita īpossibile ē ꝙ puer natus sit
similis suo genitori oīno figura corporali uel
morib⁊. Siqs ꝟo his duob⁊ careat ens magis
uel minus:oīo non est generatus ab eo q nu
trit & tenet ꝓ filio q̄q̄ cognouerit mr̄em. Nā
de uno puteo multi possūt aquam haurire.
Qui ꝟo posuit semen ī conceptu illum plus
amat:& ille plus sibi similatur tp̄re discreti-
onis. Et est regula generalis ꝙ filiiꝰ quodāmō
plus matrizant q̄ patrizant. unde regula ge-
neralis est ꝙ quāto plus uterq; se abstinet a
coitu

coitu tāto citius generat postea coiens: ut pa
tet ī illis q̧ se diu seruauerīt: qa uir ueniēs ad
uxorē cito eā grauidat. Et est notādum q̧ si
semen sit multū: & ītret ī oēs cellulas matri
cis: & ibi debito conseruetur: septē filii gene
rātur: & septimus ē hermaphrodita. s. q ī me
dio generatur. & plus septē non speret hēre ī
uno partu.

Tertia diuisio capituli. Forma mulieris in
matrice. Cap. viii. & .ix.

S Ciendum est itē q̧ ī primis sex dieb⁊
post coitū generatū semie diffuso in
loco ualitudis matricis: cuius hæc est forma
scd̄m dispositionē diuinæ potētiæ fit tāq̄ lac
coagulatū siue butirꝫ: postea ī trib⁊ dieb⁊ se-
quētib⁊ remouetur a q̄litate præfati lactis: &
fit tāq̄ sāguis. in sex dieb⁊ seq̄ntib⁊ ille sāguis
coagulatur: & durescit multum: & fit paruæ
quātitatis: ut pla rotunda. postea ī. xii. dieb⁊
sequentib⁊ formātur mēbra pricipalia: quæ
sunt q̄ttuor. s. cor cerebrum epar & testiculi
postea in tribus dieb⁊ cætera mēbra generan
tur: & gn̄ata discernūtur ī tota massa. poste
a ī sex dieb⁊ seq̄ntibus caput distinguitur a

ſpatulis formans faciē ſuper genua: & cor & epar & teſticuli cū ſuis ꝓpinquitatibus: ſecernunt poſtea in quattuor diebus ſequētibus: quæq; mēbra totius corporis ſuā habēt ꝑfectionē cōiunctim & ſeparatim: ut natura requirit. Et ſic tota creatura in tēpore diffinito dieꝝ ſuā habet eſſentiā: quā ad perfectionē ſui debet habere: confeſtim uitā perpetuā recipiēs ideſt aīam uiuentē deo creatori ſimilē. Et hoc totū patet ex uiro ꝑ hæc tria metra

Tres ī lacte dies: tres ſunt in ſanguine trini:
Biſſeni carnem: terſeni mēbra figurant:
Poſt quadragīta dies uitā capit hic aīamq;.

Cum prædictū germen ſic ſe habeat: eſt paruiſſimū plus formica & pūcto qđ ē ī maſſa de qua infinite concreantur: ut oua cācrulorū maris. De concreatione feminæ ita dicimus: ꝙ ipſa ꝑficitur in. lxx. diebus ad plus: & ī. lxv. ad minus: ūde corpore præfato eiuſdē datur ei aīa rationalis a deo ſuo creatore: cui eſt tota ſimilis: & quæ non ē antiqua ſed noua: ut ꝓbatur ꝑ Auguſtinū. ūde ſicut corpus ē nouiter creatū & aīa ē nouiter creata:

& in

& in humano corpore locatur: tamen in alio
nūq̄. Dat.n. deus aīam nouā & liberā corpo
ri nouo tanq̄ pater suo filio tabulā nouā po
litā & imaculatā: ut cū ea addiscat & super
eā doctrinā exēplo unius magrī uel multoꝝ:
habeat etiā dictus puer potestatē faciēdi de
tabula qcquid uoluerit boni & mali.i.tenēdi
mundā & maculādi & lauandi: quod tēpus
ei durat donec addidicerit: & nolendo addi/
scere sibi auferatur a prē. Ita est de aīa noui
ter data corpori nouo: qa est quodāmodo in
potestate ipsius & cura: obligata est corpori
nouo: cū qua & per quā idem corpus potest
mereri laudē bene opandi: quo expectat be/
nedictionē æterni patris & beniuolentiā an/
geloꝝ &c. Similiter potest mereri uituperiū
male opādi: quo expectat maledictionē æter
ni prīs & maliuolētiā angeloꝝ & sanctoꝝ &
cætera. Vnde a deo repellitur quodāmō furo
ris ira cadens in manus inimicoꝝ sui: q sunt
prædatores aīaꝝ fallentiū & non obseruātiū
mandata solius dei. Si quæratur cur infans
plene non loqtur & non uadit q̄ cito ē natus

ut postea tpre ꝑcedente: cū aīa sit pfecta in corpore: respōdemus ꝙ duæ sunt causæ: prima est originale pccm̄ Adæ: secūda est culpa corporis & non eiusdem aīæ: cū corpus non sit pccm̄ nisi scd̄m tempus: & non scd̄m naturā. unde crescente corpore aīa uiua se ꝟtutibus manifestat. De ꝓprietate aūt aīæ satis prædictum est in ꝓprio libro circa principiū quartæ distinctionis cap. aīo aīas.

De notitia natiuitatis puerorꝫ. s. quando pueri nati euadunt & quādo nō. Cap. x.

d E natiuitate infantiū dicimus ꝙ postq̄ sunt concepti aut nascūt' uiui aut moriuntur anteq̄ nascātur uel nascendo: unde i natiuitate multa scitur opatio inesse ꝓpter opationē planetarꝫ: dispositione quoqꝫ inferiora multipliciter disponūtur. Et ob hoc dicimus: cū luna in septimo mēse multū humectet duriciē humorꝫ: quæ tenet quēlibet ēbrionē in uētre mulieris facta teneritate illi humores descēdūt iferius: ut supius exit fex illorꝫ: qui steterūt i matrice p os uuluæ. aut cū ēbrione uel post exitū: qd̄ totū fit operatione lunæ:

lunæ: quæ regit oēm hoīem & fēiam. Qua re
opāte luna ī artificiosa natura: fetus exit soli
cite de renib⁹ pueniēs ad lucē tēpalitatis: ūde
dicimus q̄ siqs nascatur ante septimū mensē
penitus non euadit eo q̄ oēs planetæ nō sūt
opati suam ꝓprietatē iuxta cursū lunæ: Sed
ut ratio singuloꝝ plenius hēatur dicemus de
unoquoq̄ mense: ut infra patebit.
Si nascatur ī primo mēse nihil exit nisi hu
mor cōmixtus multa uarietate cōgelatōis q̄
busdā filis eo q̄ tūc regnat saturnus: quo coa
gulatur totū q̄d ex luna fuit liquidum.
Si nascatur ī scđo m̄se sāguis frustatū exit
eo q̄ tūc iupiter regnat & dnātur: opatōe cu
ius humor aqueus iā conuersus erat ī sāgui-
nē & ī multa mēbra licet nō sint sic fortia q̄
tota creatura possit haberi solida.
Si nascatur ī tertio m̄se raro q̄ nascatur ui-
uus ꝓpter sui teneritatē cū ex facili laceret ī
uētre: nec hēat iuuam̄ sui licet hēat uitā. Suf
focatur ēt nimio calore ꝓ eo q̄ ī eo m̄se dnā-
tur ei mars. unde ē paruus cancrulus.
Si nascatur in quarto mēse inexit uiuus: &
si uiuus statim morietur ꝓpter sui teneritatē

& nimiũ calorẽ solis: qui tunc regnat illi.
Si nascatur in qnto mense licet uiuus quã doq; exeat non euadit ꝑpter dnĩum ueneris q ẽ planeta ĩ gnẽe feminio & ĩ ꝟtute debilis.
Si nascatur in sexto mẽse nõ euadit ꝑpter dnĩum mercurii: qui ẽ planeta cõis uirtutis: unde cum separetur a uentre: & sit in coniũ ctione cũ luna quæ ẽ deterior eo non potest euadere.
Si nascatur in septimo mense bene euadit & potest euadere ꝑpter dnĩum lunæ: cũ per eius regimen sit ordo officioꝝ a planetis cõ/pletis in tali creatura. Cõpleto quidẽ ordine operationis. vii. planetaꝝ: quæ fit in fine. vii. mẽsis aut ẽbrio nascitur & euadit: aut si nõ nascitur prædicti planetæ incipiunt regnare in creatura ordine prætaxato.
Sciendũ est q̃ sicut in primo mẽse regnat Saturnus in genere &c. in octauo m̃se iterũ regnat &c. Si nascatur ĩ octauo mense natus non euadit licet nascatur uiuus congrue fortis: & hoc est ꝑpter dnĩum saturni q tunc regnat: & q sua frigiditate ĩfrigidat eum: &
claudit

claudit non ualentem ſurgere in aīam. unde non uiuit ultra diē octauum.

Si naſcatur in nono menſe bene euadit ſecundū curſū naturæ: eo ꝙ tūc regnat iupiter qui eſt planeta pius & bonæ complexionis.

Si naſcatur ī decimo mēſe bene euadit: qa tūc regnat mars: & ex ſuo calore cōplexionē eius cōfirmat ī melius: cū īueniat creaturam bene cōpletā & determinatā. Itē nondū ē ꝙ ꝑpter illud mēſtruū qđ miſcetur cū diffuſo ſemine conceptionis in cellula matricis oportet de neceſſitate ꝙ qlibet hō natus tēpeſtiue aut tarde hēat quattuor paſſiones īeuitabiles. ſ. uariolas: ſturolas: ferſas: & ſcabiē humidā uel ſiccā. Et ſciendū eſt ꝙ mēſtruū ē ita neceſſariū ad concipiendū uelut alumen tīcturæ. & niſi ſit aliqđ de illo in cellula ubi ſit cōceptio gnīatio nō ualet. ūde ſi creatura naſcatur & diu uiuat naturaliter purgatur ab illa īmunditia. Sciendū eſt ꝙ ſi erat fluxus quando erat facta conceptio & de menſtruo nimis ī cellula: creatura cōcipitur uiciata ī plus aut minus: & tūc uir ſe debet abſti-

nere a coitu: & mulier debet ei resistere cum sagacitate. Cursus aũt huius m̃strui ẽ quã do luna est media siue rotũda: & iste fluxus quãdoq; pseuerat uno die: quãdoq; duobus: quandoq; trib; uel qnq; ad plus scd̃m cursũ lunæ & conditõis quãtitatis uitiosorum humorum.

Et sciendũ q iudæi naturaliter patiũtur fluxũ sãguis p uirgã scd̃m lunã qbusdã guttis ut mulieres. De mẽstruo possunt fieri multa maleficia & de spmate & de capillis pilis & sanguie & uestigiis pedũ in puluere & limo. Itẽ sciendum est q si de mẽstruo satis fuerit in conceptõe: ipsa creatura in sua uita satis hẽbit de prædictis quattuor passionib;: & ecõtrario. Sciendũ q unaquæq; passio illarum ẽ purgam̃tũ hũorum illorum: qb; effectũ hũit materia primitiua: unde uariolæ sicut & scurolæ &c. significãt purgam̃tum sui electi. Sciẽdũ ẽ q donec ĩfans ẽ in uẽtre m̃ris uiuit de m̃struo. s. se pascit de illo: nec recipit suũ alimẽtũ p os suũ sed p umbilicũ. Vnde ista est cã q̃r menstruũ nõ discurrit om̃i mẽse solito: qa efficit' cibus ẽbrioni: & hẽt decursũ ĩ

stercus

stercus genitricis: Et hoc sufficiēter apparet p mulierē lactātem & p puerū nascentē: quia mulier lactans non patitur menstruū nisi p causā: imo mēstruum conuertitur in lac: & quādoq; inciditur ligamen infātis ab ūbilico quādoq; repitur i eo cibus: quē mater eo die comedit. Nato infante naturaliter nutritur lacte: donec est fortior: & manēte uirgine in tactu pirulæ nasi dignoscitur: quia cartilago ē solida: & cū ē sem corruptus ei sētitur ptib;

De modo nascentis infantis & de uentre matris eius. Cap. xi.

d E exitu infantis ita dicimus q; uterq; exit foras p os uuluæ: tam̄ prius cū capite si sit bene sanus. Sciēdū ē q; masculus nascitur supinus: & si aliqua uice teneatur i aqua balnei & moriatur moritur ore iferius. & feia nascit̄ nō supina sed cū ore iferius: & si aliq̄ uice moriatur i aqua moritur ore supina. Nascitur. n. prius cū capite qlibet: eo q; ē sibi qdā itroitus ad uitā tpralē: ut uideat mū dū & eum cognoscat miseriis plenum: & sum defectū: & q; per se nihil potest facere. & cum ē mortuus naturaliter portatur cum

cũ pedib9 ante ad fossã in signũ sui exitus.& sicut p caput mundũ intrauit:ita p pedes ex trahitur suũ finẽ uidens. Sed si aliter nasca tur:ut prius exeat pes uel manus &c.uix eua dit:& potius moritur subito q̃ euadit:& mr̃ eius dolores & mortis picula patitur: Sed si infans ꝟsetur in uentre:raro contingit q mu lier euadat de illo partu qn moriatur. Et ob hoc tutũ est hr̃e bonã obstetricẽ : quæ p suã scientiã sciat succurrere mulieri parturiẽti cũ tãto piculo. Nascitur uir cũ facie ꝟsus terrã: eo q prior fuit nocẽs:q̃ cito exiuit de manu dei:uir natus uoce clamat. Oa. Feĩa ꝟo Oe: quasi masculus dicat o Adã qr̃ peccasti quia ꝑ te patior miseriã infinitã:& femina dicat ĩ suo lamẽtabili cantu o Eua qr̃ peccasti:nam tuo peccato sũ passura miserabilẽ uitã ĩ hoc mundo. Si autẽ uis scire q̃uo infans possit exire de utero genitricis:cũ sit grãdis differẽ tia inter creaturã & ianuã de qua exit:diciũs aspice lapidẽ q uno ictu oculi cũ ꝓiicitur in aquã fontis uel fluminis &c. exit ab ea q̃m uisione oculoꝝ cõprehendi non põt aperitio aquæ

aquæ neq; clausura: & sic ꝓpter lapidẽ ipsa aqua non aliter mouetur de suo loco siue statu. Simile est ẽt de coagulatione salis & de exitu graminis herbæ: cuius effectus nequit finaliter cõprehendi. Itẽ dicimus ꝗ infans si nascitur rõnabiliter eũ consequi debet secũdina .i. illa pellis in qua stetit inuolutus ueluti manet uitellũ oui ĩ pellicula tenuissima causa cuius non dispargitur: & tamen ẽ in testa. Hæc aũt secundina cũ est multũ grossa non facile partu dirũpitur: & ideo infans dicitur natus ueste. Sed cũ est subtilis penitus laceratur: & cruore tegitur. Sciẽdũ est ꝗ si ĩfante nato mulier bene purgetur ꝑmanet sana: & econtrario: nec est mulier aptior ad impregnãdũ q̃ post purgationem partus: quæ q̃ cito fluxu purgata leuat se de lecto: & põt ire ꝑ domũ. Solet .n. purgari hinc ad .v. uel .vii. aut .ix. dies ad plus: & donec non ẽ purgata doloribꝫ affligitur. Sed si ultra .ix. diem differtur purgatio in ꝑiculo cadit ægritudĩs: qua male grauatur: & cito incurrit ad mortẽ. Vnde debet bõis cibis refici: & calida teneri:

ne frigus recipiat: quo mater solet suffocari & malignari. Valēt sibi stufæ: quia faciūt cessare dolores: & hūores citius dessiccātur.

Purgamētū ꝟo parturientis occultatur uiris & pueris: ne sit eis horror: quia sanguis est. Vnde ab obstetrice abscōditur in latēti loco domus: ut sub pede schalaꝝ uel post hostiū in obscuro. Si.n. sciretur a uiris quid turpiū feīa gerit eam taliter hn̄ent fastidio ꝙ eā tangere nollent: & gn̄atio filioꝝ sæpe cessaret.

Itē si parturiēs nō bene purgatur illud qđ tūc remanet īdurescit ad instar frusti carnis .s. de die in diē: quo frusto mulier se credit non diu ingrauidatā: cū habeat in se conditi oēs īpregnationes appetitu & uentris cōflatiōe donec ueniat ad terminū partus præstolati. & cum recipiat quasi oīa signa partus afflictione tam̄ nihil parit: & tunc patet ægritudo nisi sibi succuratur beneficio utilis medicinæ. Si quæratur cur mulier non est barbuta sicut uir: dicimus ꝙ cum utriusq; cibis & potibus naturaliter abūdet multis humoribus natura eos depellit hoc modo: quōiam

in mu

in muliere consũitur incremento capilloꝝ & fluxu menstruoꝝ: Et in uiro ꝑ augm̄tũ capilloꝝ & barbæ. Vnde illi humores qui cõuertũtur in menstruum efficiuntur pili barbæ ĩ uiro: & ecõtrario. Sciendum est ꝙ pili mulieris sunt frigidi & humidi: & ideo suo põdere non possunt plus ascendere q̄ ad mãmas in quibꝫ cõuertuntur male. Capilli ℞o uiri sũt calidi & sicci: & ideo eoꝝ leuitate ascendũt ꝑ quosdã meatus usq; ad fauces: & ibi exeunt fauces porrosas siue porros ut fumus de foraminibus camini.

De rebus quæ nocent Embrioni & mulieri grauidæ. Cap. xii.

m Vlta sunt quæ nocent embrioni & nõ genitrici: & ecõuerso. & quædã utriq;. Vnde uolẽtes hoc pãdere docum̄tũ dicimus ꝙ herba papauer & eius semen nocet utriq;. Causa est qa ĩducũt sõnum utriq;. Et herba tigit pellẽ ẽbriois: macula cuius nũq̄ recedit. Sciendũ ꝙ papauer & rosula cãdida faciũt maculã cãdidã: & rubea rubeã. ũde pregnãs in cibo nõ utatur: ne infans sit somnolentus

uel maculatus. Caro leporis & leonis nocent multũ embrioni: qa ille sẽper apertis oculis dormit & hic similiter. acetũ nocet: & sulzus .i. nerui pedũ boum: & lac: & cucumer: eo qꝛ nimiã ĩducũt frigiditatẽ: unde portat utriqꝫ periculũ. Cuminũ & zafranũ nocẽt embriõi: & suã tigunt pellem in pallidũ colorẽ. Cepe: allea: lactucæ & anetũ nocent embrioni: qa ex eis pdit uisũ. Mel & aleũ .i. radix magna ĩ cortice nocẽt embrioni: qa uiciatur coniunctione digitoꝝ manus &c. Tarde nascuntur dentes: & eos cito pdit. Basilicum absinthiũ sal & piper nocent embrioni: quia ex eis erit carne siccus: & efficitur leprosus nimio calore: & hẽbit breues ungues. Vinum purum ei nocet ꝑpter epilensiã: Caro porcæ ouis & anguillæ ꝑpter guttas ĩ medullis ossium & bauas ĩ ore. Caro salita & caseus rusticus & suffrictus ei nocent: qa ex eis fit siccus ĩ carne. Et glutho isopus caruca carica pignolũ offa ĩ uino nõ multum potente iuuãt embrionem & matricẽ: qa reddũt pĩguẽ & ĩ facie colorẽ.

saliua

saliua mēta feniculū petrosiliū ualēt utriq3: quia generāt bonū flatū: Saturegia pulegiū & borago iuterficiūt embrionē: Fumus cādelæ extinctæ & lucernæ: subtellariū sulphuris & argenti uiui interficiunt embrionē: & nocent cerebro mulieris. Cū ℣o embrio se mouet habens capillos præstat ex illis dolorem mulieri in uentre seu puncturas. Item sciendū est ꝙ secundū oīum humoꝝ quātitatem tā tpr̄is q̄ ꝑsonæ coeuntis fit conceptio cōplexionata: ut ait Galienus in microregni.

De conditione lactis & lactantis & de infante lactente. Cap. xiii.

d Ictum est supra ꝙ menstruū certa cōditione conuertitur in lac habens terminū sui ascensus in māmas pectoris & exitū per porros capilloꝝ. Quæ ℣o multiplicāt lac & obseruāt præter partū sūt multa: sicut potus aquæ frigidæ: ut patet ī paupculis mulieribus: brodiū epuli herbaꝝ: & cibi pastæ: laganeaꝝ: puluis cristalli: semen fenugræci: anisi: aneti: & dormire: & cōtinuatio lactationis: carnes recētes: uinū bene lẏphatū &c.

Similiter sũt quædã lac desiccãtia: sicut uinũ purũ fortis potentiæ: nimia uigilatio noctis: participatio in cibo & potu cũ alia lactante: pipatũ forte: rosmarinus: sal: caro salita: panis siccus: caseus: ĩpregnatio: nimia tristitia: acetũ &c. Sciendũ ẽ q̃ lac est melius & peius scḋm naturam eoꝝ qb⁊ gn̄ratur. Vbi gr̄a nutribilius ẽ ex brodio cibi pastæ q̃ ex aqua pura &c. Lac mulieris nigræ & brunæ ẽ melius sẽper illo mulieris albæ & rubeæ: nec est lac utilius ĩfanti lacte suæ genitricis: & ĩfans citius crescit & melius ĩformatur cibis bonis q̃ malis: & naturaliter imitatur uestigia moralitatis lactantis: ut patet p illũ q diu nutritus est lacte porcæ: & per illũ qui dudũ lactauit capri &c. qm̄ prior libẽter ĩtrabat uestitus in limũ: & comedebat ut porcus: Alter ibat saltim & libenter corrodebat plãtas. Ille qui diu lactauit nutricẽ fistulosã fuit etiã in cõsimili parte sui fistulosus. Lac pregnãtis est quasi uirus infanti: cũ faciat eum cito in flatũ uel senectã intrare. Vnde bene cauẽdũ ẽ cui nutrici detur infans ad lactandũ ꝓpter tanta

tanta pericula quæ occurrunt.

De dispositione filiorꝫ ad parentes & ecõ uerso: & de lactato ad nutricem non propriã matrem. Cap. xiiii.

q Via nascentiũ quidã studio malignã-tur: & si naturaliter sit maligni studio in bonũ reformantur per causã: uolumus de singulis aliqua pertractare. Vnde sciendũ est ꝙ quidã semel nascitur: ut hõ & bos. quidã bis ut auis & maior pars pisciũ. & quidã ter: ut multiplex genus auulorꝫ: uelut apes & papiliones. Pullus ꝟo bis nascitur. s. primo ouũ: postea pullus &c. Itẽ aĩaliũ quædã gñãntur coitu: ut hõ & bos. & quædã sine coitu: ut ãguilla: cãcer: scorpio &c. Musca ꝟo & rana coeũt sed nihil gignũt. Itẽ nascẽtium omium qdam nascitur uiuus: & uiuit ut homo & bos. quidam mortuus: ut ursus. quidam i frustum carnis: ut leo. quidam cæcus: ut canis. quidam potẽs: ut qualia & maior pars animalium: & quidam impotens: ut homo. Siendum est quod sanguis canum & infantum a bimatu & infra. absqꝫ dubio

liberat leprã per balneũ aquæ calidæ factũ.
De amore ꝟo nutrientis ad nutritũ & nutriti ad nutricẽ ita dicimus ꝙ infans q nutritur in ꝓpria domo & pricipaliter a mr̃e plus amatur a parẽtibꝫ: & ipſe plus amat eos: q̃ q nutritur extra domũ uel ab extrãea nutrice. Quid facit hoc: lac labor & uſus. ũde qui bene nutritur ĩ domo & a matre plus matrem diligit om̃i tp̃re: ſed qui extra domum nutritur diu reductus in domũ eſt quaſi extraneus reſpectu alterius: tamen plus & minus ſecundũ locũ ꝓpinquum & longinquum. Et ſup hoc dixit quidã & bene: Qui procul eſt oculis ꝓcul eſt a lumine cordis. Cur parẽtes plus ament filiũ q̃ filius parẽtes Reſpondeo quia filius eſt caro & ſãguis parentũ: ſed nõ econuerſo. unde illi habent pignus in eo: & non ipſe in eis. Cur genitrix plus ardenter diligit filium q̃ pater & condolet illius paſſione ei reddẽs facta offenſa Reſpondeo quia in eo plus hẽt carnem & ſanguinem: plus & diutius cõſeruauit ſocietatẽ & amicitiã cum eo portatione in uentre & extra ac nutritione lactis

lactis & cætera. Cur pater plus amat filium q̄ mater : respondeo qa semen uiri plus fuit in eo : & eidem patri est similior q̄ matri.

Cur pater & mater non tā firmiter seruant guerrā filio & diu sicut filius facit cōtra eos: respondeo qa eoꝝ est caro & sanguis: & nō ecōuerso. unde cū diu sint usi illo usu & tra-ctatu & nutrimēto sui laboris & in tantū cō modatū ideo contigit. Cur parentes ament plus primū q̄ cæteros: respōdeo qa nouus ē: & nisi esset naturale ꝗ parui sic amarentur: multi perirent. Cur coniugales plus ament unicū filiū q̄ quādo habēt plures : respōdeo qa suū pignus habēt in eo: & cū in eo nō ha beant āplius eo ideo contingit. Cur auus & auia plus cæteris ꝓpinquis sic diligūt nepo-tes: respondeo qa ipsi sunt radices germinis huius: unde uident recuperatū & renouatū quod ꝑditū erat & antiquatū. Cur quidam coniugales ita se diligunt ardenter cū sint de extraneo sanguine: respondeo qa ī cōplexio ne sunt similes: ut ābo sanguinei &c. uel qa se in bona dispositione coniunxerunt. Cur

d

quidam coniugales se semper habeant odio licet ad iuicē cōmorentur: respondeo qā ī cō-plexiōe naturæ sūt nimis dissimiles: ut unus sanguineus: alter colericus: uel se iunxerunt in mala dispositiōe planetarū: uel maleficio herbaꝝ sunt ligati. Cur frēs carnales ita se diligūt licet hēant odio aliqua offēsa: & siqs alterū eoꝝ offēdat corā reliquo. ille succurrit sibi repēte: respōdeo qa sūt mēbra unius sā-guinis & una caro licet separata. Id iudiciū ē ī sororib9. Cur ꝑpinqui ꝑle plus se diligūt inuicē q̄ extranei q̄uis moretur dispse: respō deo qa uirtus saguinis nō diuiditur: ut patet de frustris carnis unius aīalis: qm̄ ubiq; est eiusdē uirtus. Cur cōsāgunei ab īuicē extra neāt: respōdeo qa cessauit usus uidēdi & ser uiēdi uel offēsio īteruenit. Cur uicinus unus plus àmat uicinū q̄ lōginquū cū ambo non sint de una prole: respōdeo qa sāguis ē affi-nis unius ad aliū: & pp usū se uidēdi & forte seruiēdi. Nam sanguis habet ui uultui. Cur duo socii sic se diligunt: respondeo qa uiuūt uno amore uirtutis. quia uterque uult idem.

Id

Id iudicium est de compatribus & de artificibus unius artis. Cur christianus non bene amat Saracenum & econuerso: licet utantur ad inuicem & sibi seruiant: respondeo quia discordes sunt ĩ uirtute fidei: quæ est maior q̃ alterius antecedẽtis. Cur homo plus amat canem q̃ porcum & gattam q̃ leporem & bouem q̃ mulum & equum q̃ asinum: Et ita de cæteris: respõdeo quia quem ex his amat est ei plus affinis in bona uirtute usus & seruitii. Cur amat homo plus bestiã q̃ lignũ uel lapidem: respondeo quia cum eo homo habet affinitatem propter uitam animalem.

Cur homo plus amat lignum q̃ lapidem: & terram q̃ aquam: & ignem q̃ aerem: Respondeo quia magis recipit utilitatem uisibiliter de prædictis quæ plus amat. Cur pueri plus cito ad ĩuicẽ cõgregãtur & libẽtius cõmorãt̃ q̃uis sit diuersæ ꝓlis: Et ita de senibꝫ & de masculis &c. Et de auibꝫ cũ auibꝫ: & nõ cæteris aĩalibꝫ ĩtræ & ecõuerso: respõdeo q̃a uirtus ætatis ĩ similitudĩe uĩcit eos sic facere. unde dictũ ẽ om̃e simile appetit suũ simile.

Cur frater non sic iamoratur in sorore quæ est pulchra & delectabilis sicut in aliena: respōdeo quia soror est eadē caro & idē sāguis ut ꝓbatur de manu ad manū solo tactu: qa de tactu ꝓprie manus nō capitur delectatio seu uolūtas: & ita est de sorore & de omibus de prole: tamen plus & minus secundū uicinitatē lineæ & sensū discretionis.

Signa mulieris grauidæ. Cap. xv.

S Igna mulieris grauidæ sūt multa: iter quæ aliqua dicemus hoc loco. Vnde sciēdū est ꝙ mulier quādo ē facta pregnans non in ea die nisi præsūptione coitus facti: sed ante q̄ sit unus mēsis cōpletus satis pōt dignosci ab ea & ab altero: quia quādoqꝫ stomacus mulieris eiusdē trāsmutatur in aliud præter solitū. Corpus ēt quādoqꝫ trāsmutatur a statu in statū: ut a recto in curuū: & a sano in non sanū gutta uel calore &c. Nam quandoqꝫ mulier in uoce fit rauca: quādoqꝫ inflatur suū crus uel coxa. & quandoqꝫ transmutatur a solitis moribꝫ: ut si solita erat esse humilis efficitur superba &c. Item dimidio

lunæ non patitur menstruũ nec in toto tem-
pore grauidationis nisi sit ex magno acciden
te. Quod si sic contingat aut floribus abun-
dat uel embrio patitur ĩfirmitatem. Et cum
istud contigit ipsa mulier credit perdere fœ-
tum: uerum est q̃ bene est in periculo moriẽ
di. Oculi pregnãtis diminuuntur. i. pregnã
tis oculi concauantur: cito fit fessa multo iti
nere uel alio labore: acute intuetur: Pupillæ
oculorũ sũt clariores: albugo oculorum inal-
batur idest spissior apparet: capita mãmaꝝ
extenduntur: ubera cõflãtur & indurescũt a
dolore: Sputus fit uiscosior: & forte sputat
spissius. Prædicta. n. signa magis contingũt
ĩ puella q̃ ĩ matura ãnoꝝ & ĩ priori grauida-
tione & secũda q̃ postea. Sciẽdũ ẽ q̃ signa
ĩ grauida uel ĩ maiori pte & qa non patitur
fluxũ tẽpestiue se cognoscit esse grauidã. Et
ab illo termino cõnumerat mẽses: uẽter ẽt tu
scit: dolorẽ quãdoq; ĩ renib; sentit: in urina
rotũda circa fundũ apparet Ypostasis: eadẽ
ut nebula cãpia uel ut bõbix: Et oĩo macrior
q̃ pĩguior: & ĩ incessu aliquantulum grauior
post quartũ mẽsẽ.

Signa masculi concepti in muliere grauida. Cap. xvi.

ſ Igna maſculi concepti in muliere grauida ſunt iſta: mamma dextra fit groſſior & durior paulatim ideſt de die in diem: uerũ eſt ꝙ poſt duos menſes fortius patet & deinceps donec lactet groſſior manet licet ſiniſtra ſit groſſa. Vndè qui hæc nouit ſi nutricem iueniat lactantẽ: & uideat diſcrete ãbas mãmas poteſt ei tute dicere: ſcio quid pepeриſti: & notata mãma ei dicat: Et tunc audiẽtes ueritatem ualde mirabuntur: Volens dicere iudicium pro maiori parte dicat: quæ ſi fuerit dextera dicat maſculum: & ſi ſiniſtra feminam. Idem fiat in facie colorata plus ſolito: pellis in facie clara & munda & delectabilis: fit etiam macrior ſolito: ac bene comedit & bibit: leuis incedit: ac ſe ſentit ĩ pedibꝫ niſi ſit per accidens: Venter fit rotundus: & in pelle extenſus ac durus ſentitur tactu: nec turbatur multũ leui occaſione. Motus in uentre fit frequens: idem de die & de nocte. Sciendum eſt ꝙ ſi mulier concipiat

maſculũ

masculum in sinistra parte conceptus non ē tam bonæ complexionis uelut in dextra.

Signa feminæ conceptæ in muliere grauida. Cap. xvii.

s Igna feminæ conceptæ in muliere grauida sunt ista: mãma sinistra efficitur grossior dextra plenior & durior: tamen est quodãmodo mollis ad istar pulmonis habẽs frustula cuiusdã duriciei ĩ eadem: & hoc est post tres mẽses de die in diem paulatim: uẽter fit plus longus q̃ rotundus: & parũ extẽsus ac durus: in facie fit panniculosa & ĩ corpore pallida nisi fiat per accidens: fit etiam pinguis in carne plus solito: cito debilitatur leui labore & ingressu uiaꝝ: & se frequenter sentit grauem: nec habet bonum appetitum edendi: debilior est & pauidior solito: occasione sputum facit uiscosum: & flatus ei minoratur uoce: cito perturbatur exagitatione contrarii cibi: grauem habet portatũ ex feĩa respectu masculi: quæ si cõcepit ĩ dextro latere: quod raro contingit: puella erit melioris complexionis: & mater se melius habebit:

& econuerso. raro etiã ei mouetur uenter.

Signa probabilia quibus ad oculũ & intellectũ scitur utrum mulier sit grauida masculi uel femellæ. Cap. xvii.

m Vlta sunt signa in genere & in specie: quibus omnis homo sagax põt ppendere in muliere grauida utrũ hẽat in uentre masculum uel feminã: ut illa quæ supradiximus: & hæc accidunt. Lac pregnantis imulsũ palmæ manus prius mũda ꝙ strigas palmis ãbabus: & tunc aperi: & uide illius dispositionem. Nã si fuerit in substantia spissum: & non aquaticũ signũ est masculi. Si ꝟo fuerit aquaticũ & non bene tenax: tũc est signum feminæ. Alius modus: mulgeatur lac super speculũ: & ibi pmittatur siccari ad solẽ: qđ si siccatũ fuerit in modũ per se parisibiliter: est signũ masculi: Et si fuerit extensũ & latere siccatũ signũ est feminæ. In chiromãtia est istud experimentũ: fac tibi ostendere unã manũ a grauida quã uolueris: & tũc considera manũ & eius mõstrũ: quæ si fuerit dextra ẽ signũ maris: & si sinistra est signũ femellæ conceptæ.

conceptæ.

Quõ hẽtur notitia quot filios unaquæq; mulier debeat hr̃e uiso primo partu. C. xviii.

u T quilibet sciat quot filios unaquæq; mulier debeat hr̃e uiso primo partu: dicimus q̃ cũ infans exierit de uentre matris suæ: ac ceciderit deorsum: leuatusq; fuerit de loco per obstetricẽ: aspiciẽdi sunt nodi illius umbilici qui irrogitur matrici: & quotquot fuerint: tot filios potest adhuc habere & portare: ꝓpter quid & non ãplius. Sed si nullus fuerit nodus nullũ filiũ potest ãplius habere uel generare: & culpa erit sua & nõ uiri si de inceps nõ gnr̃abit. Sciẽdũ q̃ si mulier nullũ nodũ habuerit in se nullũ filiũ põt generare dato q̃ oia bene faciat: quæ sũt necessaria ad concipiendũ. Et omni uice mulier perdit nodũ unum qui incidit quotiens parturit radicem. Quot quæro masculos sit quæq; mulier conceptura primũ filiũ hoc modo notato: Quia quot coronas capillorum habebit uel habuerit in capite quadam similitudine tot masculos est paritura. In secũdo uero partu

una corona significat unum partū masculū: nullam autem feminam uel neminem alteri us generis. Signum geminoꝝ ē istud ī una grauidatione: qm̄ si ambo fuerint masculi: ambæ mãmæ crescunt æqualiter: & mulier ē macra plurimū & bene colorata. Et si unus est masculus & altera femina dextra mãma est dura: & mulier in facie illius partis ē macra & colorata. & in altera parte est epiguata aliquantulū & pallida uel panniculata: uenter multū tumescit: & in dextro latere sēper fit motus & fortis: in sinistro uero rarius & debilis.

Capitulū signoꝝ in femina grauida: qbꝫ hētur notitia si ēbrio est sanus uel infirmus: uicturus satis uel moriturus cito tam in uentre matris q̄ extra. Cap. xix.

S Igna sanitatis & infirmitatis ēbrionis sunt multa: de quibus uolumus hic aliqua denotare. Vbi gratia dum cognitū est cuius generis sit embrio sic dicimus ꝙ si mã/
ma si/

ma significis embrioně prius fuerit plena & dura conuenienter: & postea efficiat' mollis Embrio est infirmus. Si uo nimis fuerit mollificata: & prius erat multũ extensa & plena mulierq; doloribus tormentetur: embrio penitus morietur ante partũ uel in partu iuxta conuenientiam ætatis perceptæ. Et ecõuerso exitus lactis a mãma pregnantis est signum breuis uitæ in embrione: & tunc patitur ægritudinem. Si uero mulier cum ĩpregnatur ẽ bene sana: & in ĩgrauidatione sua moratur: & mãmæ non retrahuntur a uirtute sui augmẽti & duriciei: nec lac diffundat absq; uiolentia signũ est sanitatis & uitæ embrionis: nisi contrariũ desuper sit signũ latenter a planetis fluxus menstrui uel sanguinis in grauida est signum infirmitatis embrionis potus aquæ feminæ: Similiter si grauida nimis grauetur sui & pauida efficiatur & diffidat est signum ægritudinis in embrione & paruæ uitæ: siue nascatur siue nõ. Huic sermoni addimus istam doctrinam q̃ gracilitas mãmarum in muliere significat paucitatem lactis.

Sed tale bonum est & pĩgue: ut patet ĩ lacte ouis respectu illius capræ uel fructus: itẽ caseo utriusq;. Lac ẽt dextræ mãmæ est melius illo sinistræ. Nato ĩfante si uisitetur a psona signũ Salomonis habente ante nonũ diẽ puer moritur penitus ĩ breui. Si ẽt pregnãs suptrãseat signũ Salomonis abortitur cito. Et si pilus nascatur super aliqua mãmaꝝ embrio infirmatur: & forte eadẽ mulier. Si mamma lactantis in ore infantis multum teneatur ei dentes cito nascuntur & sine dolore. Et si gigiuaꝝ inflationes sunt lac mulieris nigræ & brunæ & macræ q̃ crassæ est melius ĩfanti ad eum nutriendum.

De aialibus in gnr̃e & ĩ specie. Cap. xx.

d Ifferentia animalium tam in genere q̃ in specie multiplex est scilicet natura: proprietate: nutrimento ciborum ac dissimilitudine sui membraliter: & q; sic implicant ad multa & ad diuersa. Vnde sciendum est quod animalium tam bipedum q̃ quadrupedum & deinceps quædam nascuntur semel: ut homo & bos: Quædam autem bis: ut gallus

ut gallus & colũbus. s.primo ouum:postea
pullus. Quædã ter ut papilio:quia primo ge
nerat:& ruca facit ouũ in folliculũ:& ex illo
nascitur Xmis:q conuersus in papilionẽ rũ
pit folliculum & uolat. Itẽ aĩaliũ quædã na
scũtur parua & stant parua:ut pulex & mu
scula. Quædã Xo nascuntur parua & efficiũ
tur magna:ut canis:gatta:agnus:porcus:ho
mo:bos.& quædã efficiũtur maxima:ut ele
phas. Itẽ quæda sunt domestica:& quædã
siluatica.& quædã mediocria inter utraq;.
Sciendũ est ꝙ aliqua sunt quæ cito domesti
cantur:& quædã tarde & difficulter. Quæ
nascũtur domestica sunt hoĩes canes & oues
Quæ Xo siluatica sunt pulices lepores & cã
cri. Quæ uero nascũtur partim domestica &
partim siluatica sunt pulli capræ &c. Item
aĩaliũ quædã continent unã naturã & cõple
xionẽ sui:ut homo & bos. Quædã efficiũtur
mõstruosa ꝓpter diuersitatẽ cõplexionis na
turæ:ut minotaurus:ipocentaurus : laminia
& sirena. Itẽ aĩaliũ quædã morantur simpli
citer in uno elemento:ut salamãdra in igne:

Talpa in terra: cameleon in aere: alec in aqs: Quædã uero morantur cõmixte inter cætera elementa: ut formicæ alatæ: lucertæ: & aues &c. Item aĩaliũ quædã generãtur ꝑ coitũ: ut homo bos equus &c. Quædam sine coitu sed ex sola corruptione elemẽtoꝝ: ut scorpio: anguilla & rana. Quædam in ouo: ut gallus & pauo: & maior pars pisciũ. Sciendũ est ꝙ secũdũ significatioñe aĩaliũ ab elementis õe aĩal illo utitur: & requirit in suo nutriméto. unde quia pisces plus sunt ex aqua q̃ de cæteris elementis uiuunt in ea: & eã appetunt aues de aere: hõ de terra: & c. Sciendũ ẽ ꝙ q̃to plus auis est uolatrix: & eadẽ maioris uolatus ĩ altũ tãto plus ẽ aereæ naturæ: & propĩquaĩs aquæ ex aqua: ut patet de aquila falcone groto & de conchili. Et si aĩmal aliquã occasione cesset a nutrimento sui elemẽti cito mutatur in statũ priorem & ægrotat. Item animalium quædam sunt mollis substantiæ & quædam duræ: quædam longæ: quædam curtæ: quædam grossæ quædã subtilis: quædam latæ quædã strictæ: Quædam parum

uiuũt

uiuunt:quædam multum uiuunt:quædam
facile moriuntur: & quædam difficile. Ité
animalium quædam habent corium cum pi
lo:ut equus:quædam lanam & partim pilũ
ut asinus & quidam pisces. Quædam habét
pellem sine pilo & sine lana:ut uermis terre
stris. Quædam habét pilos & capillos:ut ho
mo tantum. Quædam habent setas & pilos
ut porcus. Quædam spinas:ut ricius & por-
cus spinosus. Item auium quædam habét
in pelle pennam:quædam plumam:quædã
dam squamam:quædam spinam:quædam
grossam & asperam: quædam subtilem &
mollem. Item omnium animalium quædã
habent labia ex quibus dicitur os: quædam
non labia sed aliquid loco oris: & tunc dici-
tur musũ uel grugnum:uel rostrum uel fi-
stula. Et sic quædam habét os ut homo:quæ
dam musum ut canis:quædam rostrum ut
aquila:quædam foramen ut elephas. Item
animalium quædam habent dentes in ore ut
homo & canis:quædam scripaturam & non
dentes ut anser. Item animalium quædam

habent in capite cornua: quædã nares: quædã baiſſas. Itẽ aĩalium quædã habent duos pedes: quædã quattuor: quædã ſex: quædã octo &c. Itẽ aĩalium quædã uadunt & non uolãt: quædã uolant & non uadunt: & quædã quãdoq; uadunt & quãdoq; uolant. Itẽ aĩalium quædã habent roſtrũ curtũ: quædã longum: quædã ſubtile: quædã groſſũ: quædã rectum: quædã tortũ: quædã latum: quædã ſtrictum: quædã acutum: quædã ſumũ.

Itẽ aĩalium quædã habẽt in corio ſiue pelle multã ſupfluitatẽ: & quædã paucam: ut pili lanæ: plumæ: ſpinæ: mucillagĩes: & ſquamæ

Itẽ quædã habẽt criſtã ut gallus: & quædã galeã: ut upupa: laudula: & pauo. Itẽ oĩum habentium caudã quædam habent curtam: quædam longã piloꝝ uel ſetæ uel carnis uel pẽnæ. hõ & ſimia carẽtes cauda loco eius habent muſculos in cruribꝫ. Quædam uero habẽt caudam non hẽnt pulpas carnis eleuatas in cruribus. In aĩalibus creſcunt cornua ungulæ: pili: lana: ſeta: capillus: penna: pluma: ſquama: pinguedo: medulla & ſpina. Item

aĩalium

aialiũ quædã uiuunt in societate libenter sui
generis: ut apes: grues: colũbi: formicæ: oues
&c. Quædã uero solitariæ: ut scorpio & ara-
nea. Itẽ aialiũ quædã sunt multi coitus: ut
uir: auis pnix: colũbus: gallus: passer: & mu
sca. Quædã ꝟo pauci coitus: ut mulier: ouis
gatta: turtur: uespa. Itẽ aialiũ quædã sunt
multi clamoris: ut homo canis: porcus: colũ-
bus: rana: passer &c. Quædã uero pauci: ut
grues: lepus: mulus &c. Itẽ aialiũ quædam
nataliter sũt pacifica: ut oues: formicæ: agni
& hirũdies. Quædã ꝟo bellicosa: ut grues: ci
coneæ: galli: hædi &c. Item aialiũ quædam
recipiũt doctrinã bonoꝝ moꝝ cito: ut homo
canis: simia &c. Quædam tarde: ut hos & e-
quus. Quædã nunq̃: ut serpẽs: rana: musca
&c. Quædã sũt pacifica & timida: ut ouis &
cerua. Quædã simplicia: ut asinus. Quædã
sapientia: ut equus & canis. Quædã astuta:
ut draco & serpẽs. Quædã fraudulosa ĩ ma-
lo: ut uulpes: lupus & scorpio. Quædã fortia
& audacia: ut leo: ursus: draco: canis ligorius
&c. Quædã ingeniosa: ut hõ & simia. Quæ-

dā Vecūda: ut anser & homo. Quædā iuere-
cūda: ut rana: musca: asinus: porcus & cæta.
Quædam uelocia: ut leo: lupus & ceruus.
Quædam uero pigra: ut asinus & porcus.

Diuisio capituli de aīalibus. Cap. xxi.

o Mne animal habēs pulmonē hēt uocē
& ecōuerso. Oīe aīal habens sangui
nē hēt cor & epar: & econuerso. Omne aīal
carens sanguine est parui corporis: ualde ti-
midū & debile: ut musca bibio cancer & ara
nea: & ecōuerso ut patet de uiro boue leone
&c. Omne aīal carens sanguine est pauci ci
bi: & econuerso. Oīe aīal longoꝝ cruriū ē
lōgi colli: ut sunt grues: ciconeæ: cochales: &
econuerso ut gallinæ: passeres: columbi &c.
Omne aīal non lactans non mingit: ut an-
ser: columbus: gallina. & ecōuerso: ut homo
bos: ouis &c. Oīe aīal carens pulmone ca-
ret gula & collo: ut piscis: cancer: grancus: ci
mex &c. Omne anial carens pedibus ca ret
gula: ut piscis: serpens: ruxa: lūbricus & u er-
mis terrestris. Omne animal ouās caret ue
sica: ut gallina: pauo &c. Omne aīal fætuēs
& generās

& generãs habet uesicam: ut homo: porcus. & ecõuerso: ut rana & musca. Oẽe ouum longum & acutum in puncta reddit genus masculinum: & econuerso: ut rotundum.

Omne ouum duorꝫ uitellorꝫ est duorꝫ pullorꝫ. Omne aĩal sæpe spargens semen suũ: cito canescit: & si diu uiuit cito moritur frequenti turbatione afflictus: ac citius moritur non spargente: ut patet de uiro respectu feminæ. Omne animal quãto plus est calidæ naturæ tãto magis crescit lõgitudine & grossitudine: ac est fortius & audacius: ut patet de uiro respectu mulieris. Omne aĩal multũ calidæ naturæ grossã uocẽ habet: ut patet de uiro respectu mulieris. Oẽe aĩal habẽs umbilicũ cibatur per illũ donec est in uentre matris suæ & non per os. Omne aĩal pĩgue est incessu tardius macilẽto: & est grossioris intellectus in omni: ut patet de uiro panciato & porco bene pingue respectu macilẽtorꝫ.

Omne aĩal est calidius in dextro latere q̃ in sinistro: & ad cõedẽdũ plus saporosius: plus

etiã est ĩ carne & minus ĩ adipe. Oĩe ouũ longũ est calidius & sanius ac saporosius ro tundo: causa est qa masculũ. Oĩe aĩal fe- mininũ nimis crassũ non põt cõcipere: causa est ꝓpter frigiditatẽ matricis & sui clausurã cum sit parũ aperta ꝓpter adipe. Oĩe aĩal femininũ habens matricẽ suffocatã uel cadẽ tẽ extra non põt cõcipere. Oĩe aĩal nimis sanguineũ cito ex facili putrescit ꝓpe ossa: & apostematur uel infirmatur. Omne aĩal be ne crassũ paucũ hẽt sanguinẽ curabilẽ: & li- bẽter bibit & satis: ut patet de porco. Oĩe aĩal habens aures mouet eas præter hoĩem. Omne aĩal habens sanguinẽ hẽt cerebrũ & neruũ: & ecõuerso. Oĩe aĩal uolatile hẽns ungues curuos & rostrũ uiuit de rapina: co- xas hẽt pulposas & pectus grossum ac forte. Oĩs pisces corticales ouant præter anguillã & ranã. Omne aĩal habens pellẽ grossã pi- los hẽt grossos & asperos & squamas si ẽ pi- scis præter anguillã & tencã quæ loco squã- maꝝ hẽnt assungiã & mucillagines: ut patet de porco cãe & boue &c. respectu gattæ &c.

Omne

Omne animal ouãs parum dormit: & curtos facit ſõnos. Omne aı̃al habens plus quattuor pedibus caret ſanguine: ut patet de cãcro aquæ dulcis & ſalſæ qui habet decẽ: ſed loco ſanguis hẽt aliũ humorẽ: ut patet in ape muſca aranea &c. Omne aı̃al rugoſũ caret ſanguine: & cito moritur oleo: ut papilio: eruca aranea &c. Omne aı̃al ouans hẽt pẽnas uel ſquamas uel aliud loco prædictorꝫ: ut formica alata. Omne aı̃al habẽs mãmillas eas habet ſub uẽtre uel prope coxas præter mulierẽ quæ habet eas in pectore. Omne aı̃al generans omnino hẽt aliquos pilos: & ecõuerſo.

Omne aı̃al habẽs cornua hẽt pedes ſciſſos: ut capra: bos &c. Omne aı̃al habẽs dentes acutos hẽt labiũ ſuperius ſciſſũ: ut canis & gatta reſpectu alioꝝ uidelicet bouis: eq &c.

Omne aı̃al habens dentes ſpiſſos & fortes in opere eſt ſanæ uitæ & longæ: ut equus: aſinus &c. Omne aı̃al habens dentes acutos uel rectos eſt magnæ iræ: & libẽter comedit carnes crudas: ut leo: canis: urſus. & ecõuerſo: ut homo: equus &c. Omne aı̃al uolatile

& natans caret medulla multa in ossibus: & habet coriũ in ossibus: ut āser respectu gallinæ. Omne aĩmal multi sanguinis est bonæ dispositionis respectu cæterorũ humorũ. Oẽ aĩal uolans caret mãmillis: ut patet in gallina: aue: pisce: formica: musca &c. Omne animal auis parui corporis plus cantat q̃ magni corporis & maxime in tẽpore sui coitus: ut patet in philomena & columbo. Omne aĩal & omnis auis diligit suũ fructũ: & gerit curam sollicitam de illo præter cuculam quæ facit oua in alieno nido: & ea nõ alit: & præter coruam: quæ deserit pullos suos usque in tertiam diem: causa est quia pluma est alba.

Omne animal naturaliter cognoscit suos filios & primũ & secundũ: & eis præbet prius cibum & mãmam &c. Omne aĩal generans prius dormit ouante. Omne aĩal aquosum minus dormit aereo: ut patet in pisce respectu auis. Omne animal dormiens se sõniat in suo gradu. Omne animal masculinũ est in mẽbris suis quodãmodo minus feminĩo: ut patet in cancris & anguillis: quoniã caput

masculi

masculi est minus capite femellæ: & grassa feminæ est maior masculi. Omne animal carens sanguine fugit ipsū libenter propter eius dulcedinem: ut patet de musca serpēte &c. Omne animal habens cor est sapientius non habente: ut patet de uiro & uulpe. Omne animal magni pulmonis satis bibit respectu habentis paruū. Omne animal non habens parum bibit omni uice: & econuerso

Omne animal uiuens de rapina parū bibit ut patet de falcone &c. Omne animal generans animal habet feminum sexum: præter partum. Et hæc de aïalibus in eorꝫ differētiis ad præsens dicta sufficiant.

Explicit prima pars libelli huius de scientia phisionomiæ. Nunc incipit secunda pars. Procemium. Cap. xxii. & . xxiii.

r Euertentes aūt ad doctrinā phisionomiæ in hōibꝫ & bestiis dicimus ꝙ aīæ sequūtur corpus: & ipsæ animæ secundum seipsas non sunt passibiles a motibus corporis i qbꝫ moratur certo spacio uitæ tēporalis. In cuius

ultimo ſeparãtur: & corpus manet. Hoc aũt manifestũ eſt de motibus ualde ꝑ ebrietatẽ uini uel amoris uel triſtitiæ laboris & ægritudinis. Cã ẽ qa corpus & aĩa ſunt unius cõpoſitionis: unde agunt & patiuntur. Sciendũ eſt ꝙ inter cætera aĩalia non eſt turpius aĩal ad uidendũ ſine ornatu alterius q̃ homo dũ ẽ nudus: neq; pauperius. Nã beſtiæ terræ nutriũt ipm̃ donec uiuit: ut aues cæli &c. Vbi gr̃a ſol dat ei lucẽ: bos ei conterit & colit terrã: & ei oĩa ducit de loco ad locũ: ouis dat ei lanã: & terra linũ: auis dat ſibi pennam &c. Sunt enim multa animalia quibus ꝑ conſuetudinẽ multi hoĩes & multæ mulieres appropriantur ꝓpter beſtiales mores quos habent & trahere uidentur extra uſũ humanæ naturæ ſe applicantes moribus beſtiaꝝ. non tam̃ dicimus ꝙ ipſi hoĩes ſint ipſa aĩalia: Sed ĩtãtũ appellamus eos beſtiales inquantũ uidẽt errare ab uſitate humanæ ſapientiæ. Et ſic ſæpe dicuntur ac ꝓprie appellantur ab his hominibus qui habent odio mores beſtiales: ut in hoc exẽplo: Vide hunc leonẽ: hunc porcũ:

hunc

hunc asinum: hunc canem: hanc uulpē: hūc lupum. hunc imperatorem: hunc abbatem: hunc monacum: hunc sanctum: hunc angelum &c. Item audiatis illū leonem .i. quia rugit ut leo & clamat fortiter sicut leo. & ita de cæteris similitudinibus. Mores.n. hominū non sunt nisi passiones compositi corporis & animæ. Et tales non conueniunt alicui sēper nisi quantum disconueniunt ab usu gentiū in loco regionis cohabitantiū. Sunt aūt multa signa phisionomiæ: quæ penitus sunt cōmunia tam in hominibus q̄ in aliis aīalibus: ut timor: fortitudo: audacia: pauor: gaudiū: tristitia: amor: odium: sanitas & ægritudo. Tamen sciendū est ꝙ phisionomia non ē sic recta in bestiis sicut in hominibus: quorū iudicium est solo uisu sapientis in mēbris pausibilibus: uerū est ꝙ auditu & tactu habetur certa cognitio hominis. Nam uidēdo uirum conuenienter habemus iudiciū de illo: & sic de muliere. Vbi gratia in uiso nasus lōgus & grossus significat præputiū magnū: & econuerso. & super hoc dixit quidam & bene.

Ad formam nasi dignoscitur hasta baiardi. Et i muliere pes est signū uuluæ. quia si fuerit ei pes longus & strictus ac macer significat uuluam longā strictā ac macrā: & ecōuerso. Item mensura medii pedis nudi est mēsura longitudinis uuluæ totius unicuiq;. Unde dixit quidam. Ad formam pedis tu nosces uas mulieris. Subtilitas pellis in uulua & i uirgine cognoscitur per conditionē labiorum oris in unoquoq;: quia grossa labia oris significant pellem grossam: & subtilia subtilem. Nares nasi significant testiculos hoc modo: quia grossæ & latæ significāt grossos & latos testiculos: subtiles uero strictos & paruos in omni: quorum officiū dixit quidā. Testiculi nudi feriunt ad labia culi: Nec tantū feriūt possint saciare foramen: Semen conseruant ipsum quoq; spandere curant. Cognoscitur enim omnis iuuenis de uirginitate & corruptione p multa signa: ut uterq; ad pirulā nasi: qa manēte uirginitate cartilago pirulæ nasi sentitur indiuisibilis: sed si ē uiolata sentitꝰ ptibilis. In masculo ꝟga erecta discoopitur & ecō-

& ecõuerso. Et in muliere os uuluæ insinuat
Item dicimus q̧ signa coĩa pro scientia non reputantur. ut uisus oculoꝝ &c. Causa ẽ qa oẽs gentes bene sciunt q̧ per oculos est uisus & p aures auditus. Vnde siquis diceret talis uidet qa hẽt oculos iam derideretur: & ita de sene, ꝑpter signa publica senectutis. Aues ad pennã cognoscũtur & ad ungues: equi ad dẽtes: capræ ad oculos &c. Vnde si dicatur leo est fortis bestia: porcus imundus: serpẽs audax: gatta timida &c. Prædicta. n. & similia si uoce aliqua dicerẽtur ab aliquo ꝑ scientia non reputarẽtur: eo q̧ talia signa sũt coĩa & oĩbus nota. unde in his nemo dubitat: ut uisu uel cõiter auditu. Itẽ dicimus q̧ nullus homo uidit unq̃ hominem ueraciter ex toto esse similem bestiæ: licet dicatur de simiis: sed assimilatur operatione naturæ in aliqb;: ut in monstruosis: in quibus non contradico Immo possibile est p artem & per naturam: ut fuit ipocentaurus & minotaurus. Vnde nemo potest phisionomizare per signa communia siue sint hõis siue bestiaꝝ: sed p signa

propria tantũ. quæ licet omnes hoĩes possent habere: tamen non oĩa habent in se. Quis. n. dubitat de signis cõibus? & ea qs nõ nouit? & ideo homini sapienti non conuenit q̃ corã aliquo dicat aliquod signũ de cõibus: ut uidens hoĩem fortem ex expientia dicat ille est fortis ut leo: bene quidẽ scitur q̃ ille ẽ fortis ut leo &c. Oportet. n. nos determinare sapienter oĩa & singula quæ ꝓprie dant sciẽtiam phisionomizãdi: ut ex hac scientia qsq; eam scientium ut dicemus aperte in sequentibus ualeat inter gentes omnem reuerentiã & honorem famæ cũ proficuo adipisci. Singula enim illoꝝ quæ dant phisionomiã in hõibus sunt ea quæ fiunt in eis ex motibus corporis .s. ex forma uel figura a similitudine cuiusli bet mẽbri: etiam ex colore: in eius leuitate & grauitate incessus: flatu: & uoce &c. Sciendũ est igitur q̃ mẽbroꝝ corporis hõis ad quæ ꝓprie ptinet scientia phisionomiæ: aliud est simplex: ut lingua: epar & cor. aliud ꝟo cõpositũ: ut pes & manus. Quomõ ãt hæc oĩa sint & habeantur in unoquoque hominum

cui tra-

cui tradimus prænoĩatã sciẽtiã & nõ alterius
aĩalis ꝑ ordinẽ capitulorũ sub suis rubricis ue
lut nobis uidebitur sicut & q̃busdã aliis uisũ
fuerit: ut Hipocrati Galieno & Almãsori: suf
ficienter dicemus si deus uoluerit. Sed ante
q̃ ueniamus ad totã intentionẽ nr̃i sermonis
ex prærogatiua dicimus ꝙ ualde cauẽdũ est
in omni tẽpore ab obuiatione & societate ho
minis infortunati ꝑ opus naturæ superioris:
ut ab hoĩe cui dĩminutũ sit aliquod mẽbrũ:
ut oculus manus &c. Causa est quia quilibet
taliũ est factus infelix: & ex sua infelicitate
obstat felici. Et huic præstat in multis nocu
mentũ quod est occultũ hõi ignaro: cũ ipse
non possit ꝑpẽdere de hoc nisi per uiã huius
doctrinæ uel per expientiã sui mali. Nã oĩs
hõ se melius potest custodire a suo publico
inimico iã facta offensa q̃ ab hoĩe infortuna
to. Causa est qa nocumentũ infortunati est
occultũ: inimici uero publicũ. Et est sciẽdũ
ꝙ non est creatura tã bonæ cõplexionis quæ
si mẽbro dĩminuatur ꝙ nõ mutet statũ suũ
aut in peius solito: uel multo ĩ melius. quod

raro contingit si diu uiuit. Vnde dictum est Cauete a signatis. Et alibi in homine signato in aliquo membro non confidas.

Signa complexionis ratione coloris in facie. Cap. xxiiii.

c Olor albus in facie uel fuscus ītermixtus quasi ex albedine & glaucedine siue color gipseus & plumbeus naturaliter significat frigidā cōplexionē. Color rubeus & ruffus in facie cōpositus ex albedine cū multis lintiginibus significat calidā cōplexionē.

Color albus ī facie cū subtilitate molis morbidus ac intermixtus rubicūditate significat tēpatā cōplexionē. Color brunus in facie significat bonā cōplexionē. Color in pelle liuidus & ēt in unguibus significat malam & frigidam complexionem.

Signa complexionis ratione coloris in pelle. Capitulum. xv.

c Orpus ī pelle albū & siccū ī carne habēs aliqd uel multū rubei coloris ī locis cōgruis significat dnium coleræ rubeæ. Corpus ī carne crassū & ī pelle albū & cōue-

niéter coloratū significat dnium ságuinis. Corpus i colore brunū & in carne crassū cum aliquātulo colore rubei significat dnium sá/guis cū melácolia. Corpus gracile siue ma/cilentū significat dnium coleræ rubeæ. Cor pus mediocre .s. iter macrū & crassū & inter albū & brunū significat dnium ságuis cū fle gmate & aliquātulo melácoliæ. Corpus qđ tactu sétit' ualde calidū significat cōplexioné calidā. Corpus qđ tactu sétitur frigidū ma gis q̄ calidū significat cōplōné frigidā. Cor/pus qđ tactu sétitur aspū significat siccā cō/plexioné. Corpus qđ tactu sentitur molle si gnificat cōplexioné hūidā. Corpus qđ sæpe sudat ex facili significat bonā cōplōné. Cor pus qđ raro sudat significat frigidā cōplōné Corpus leue & subtile icessu significat bo/nā complexionem. Corpus graue ac pigrū incessu significat malam complexioné.

Signa corporis calidæ cōplexiōis. C. xxvi.

c Orpora naturaliter calida cito crescunt & bene: ut patet i infātib9: ac ipinguātur uel desiccātur: uenæ apparét sibi p loca: anheli/tus ei é māifestus: uox firma fortis & grossa:

In coitu sũt fortia & eoꝝ appetitiua: bene comedũt & digerũt ac gestant. multis abũdant capillis & pilis p loca: qui partim sunt grossi & ericii: quod contigit a multo calore cordis: ut patet in leone gallo &c.

Signa corporis frigidæ cõplexiõis. Ca. xxvii.

c Orpora naturaliter frigida tarde crescũt: parũ ĩpĩguãtur: uenæ apparẽt sibi manifestæ & magnæ: anhelitus eius puus uel quasi absconditus: uox in auditu subtilis uel acuta: in coitu sũt debilia & raro eoꝝ appetitiua: parũ comedunt: male digerũt & gestant: in pelle sunt alba siue rosea colore: Capilli eoꝝ sunt extensi & longi siue sint nigri siue albi: & sunt subtiles: facile timent & expauescũt: & ad laborandũ sunt debilia.

Signa corpis hũidæ cõplexiõis. Cap. xxviii.

c Orpora naturaliter hũida in carne sũt mollia & leuia. eoꝝ iuncturæ sunt occultæ & paucæ fortitudis. unde parũ possũt durare laborẽ: Timida sunt & pauida quasi ex omni: male dormiũt: sæpe mouẽtur ad luxuriã: Nuda sũt pilis: eius oculi sæpe lachrymant:

mãt: pili & capilli eoꝝ sunt extẽsi & subtiles & boni ingenii ad addiscendũ.

Signa corporis siccæ cõplexiõis. Cap. xxix

c Orpora naturaliter sicca in tactu sentiuntur aspera: in carne sunt macra: in labore fortia & durabilia: libẽter: & cõueniẽter comedũt: iuncturæ mẽbroꝝ sibi sunt manifestæ: Capilli & pili sibi sũt grossi asperi & crispi.

Signa corporis tẽperati & sani. Cap. xxx.

c Orpora tẽpata & sana bene comedunt & bibũt iuxta conuenientiã sui: digerũt & disponũt: res ei sapiũt bonæ: famescũt in horis conueniẽtibus: gaudẽt cũ gaudentibꝫ: bene dormiũt suos somnos: se leuia sentiũt: & uadũt leuiter: Cito sudant: raro uel nunq̃ sternutant: mediocriter impĩguãtur: in facie sunt colorata: in tactu sũt calida: in eis q̃nq; uigent sensus conueniẽter iuxta conueniẽtiã ætatis corporis & horæ.

Signa corpis distẽpati & male sani. Ca. xxxi.

c Orpora distẽpata & male sana in om̃i sũt dissimilia corporibꝫ tẽpatis & bene

ſanis. Vnde male comedũt: nõ curãt bibere: male digerunt & diſponũt: res eis non bene ſapiũt: in horis conueniẽtibus: non ſe plene tribuũt gaudentibꝫ: imo quaſi triſtificantur: & manent triſtes: male dormiũt ſuos ſõnos: graues ſe ſentiũt: & grauiter uadunt: & raro ſudant uel non ſudãt: oſſitant ſæpe uel ſternutant: brachia extendũt: in facie ſũt pallida uel nimis colorata: qnqꝫ ſenſus male uigent: non poſſunt diu ſufferre laborẽ: cito rerꝫ obliuiſcũtur: multũ ſputãt: in naribꝫ eis abũdãt ſupfluitates: quaſi ad oĩa ſunt pigra: carnes conflant ut naſum: & quandoqꝫ pedes & manus: & oculi lachrymant.

Signa complexionis cerebri. Cap. xxxii.

p Aruum caput naturaliter hẽt paruum cerebrũ: & multitudo capillorꝫ ẽ maxima defenſio capitis. Vnde de cõplexione cerebri ita dicimus: Si cerebrũ fuerit calidæ complexionis homo ipm̃ habens ĩ tactu ſentitur multũ calidus: capillis multũ abundat: & hi multũ ſunt groſſi: oculi eius longe uident: & uidẽdo diſſernit: puigil ẽ ſẽſu: celer augm̃to:

color

color capillorũ diu durat: raro abũdat supflui tatibꝫ in naso: uix ei oculi lachrymãt: & ẽ hõ magnæ uigilatõis: cupidus quasi oĩum pul chrorũ: & corde tẽdit ad nobilia. Si cerebrũ fuerit hũidæ cõplexiõis hõ ipm̃ habẽs ĩ tactu sentit̃ mollis & lassiuus: capillis abũdat sub tilibꝫ: & ei cito in colore trãsmutãtur: & ẽ etiã luxuriosus: sæpe sibi lachrymãt oculi: & for te aliter ĩfirmatur: ut sãguine &c. uiuit breui ter: ĩ naso ei abũdat multa supfluitas: uox ei sonat aliquãtulũ ĩpedita: caput sæpe dolet: ĩ psona ẽ debilis: ex facili est pauidus: teneri ẽ ingenii: pius & cõdolẽs alterius mali: & plus simplex q̃ sapiens: & uani ꝓpositi. Si cere brũ fuerit frigidæ cõplexionis hõ ipm̃ habens ẽ sæpe piger: tardi ĩtellecũs: duræ capacitatis: grossi ĩgenii. eius capilli sũt leues & extensi: tarde crescũt: & ĩ colorẽ sũt albi uel q̃si blũdi Eius oculi raro mouẽtur: & breuiter uident: magnus uigilator de nocte: stabilis ꝓpositi: ĩ laborerio tenax & largus cũ rõne: ĩ tactu sẽtit̃ frigidus & mollis: & est subtilis ĩgenii: & ali quantulum ad addiscendum sagax. Si cere brũ fuerit siccæ complexionis hõ ipm̃ habens

capilli eius inter tarde & tempestiue crescũt: unde ĩ longũ non cito crescũt sed breues manẽtur: & rari sunt ĩ cuti ac grossi in substãtia & plus ericii q̃ extensi: cito in caniciẽ conuertũtur: & de facili cadũt de capite ut frondes de arboribus: oculi longe uidẽt: & hõ est tẽpati incessus & motus: ĩ naso non multũ abũdãt superfluitates nisi sit exigendi causa. Caput sæpe dolet: homo ẽ duri ingenii uanus & malæ capacitatis. Si cerebrũ fuerit calidæ & siccæ cõplexiõis capilli nascũtur flaui fortes & curti uel nigri uel crispi: homo ẽ multũ luxuriosus: & ideo cito canescit & caluescit: parum dormit in nocte: & est magni ingenii & repẽtini ĩtellectus & apprehẽsionis: leuis in eũdo & saliẽdo: uidet ꝓcul: & est uanus ĩ agendis: ac ei est raro superfluitas in naso. Si cerebrũ fuerit frigidæ & humidæ cõplexionis homo libẽter dormit q̃uis male dormiat: hebes est ĩ factis: sæpe aggrauat̃ passionibꝫ reumaticis & pricipaliter ĩ capite & ĩ oculis: freq̃nter abũdat superfluitatibꝫ ĩ naso: parꝫ cõedit & bibit.

Signa cõplexionis cordis. Cap. xxxiii.

Cordis

c Ordis cõplexio si fuerit calida pulsus ẽ uelox: pectus aliquãtulũ est pilosũ ultra ætatem adolescentiæ: in carne est calidus: ẽ boni appetitus: in factis audax: in ꝟbis asper: ĩ dãdo tenax: obstinatus: supbus: iracũdus: luxuriosus. Si cor fuerit frigidæ cõplexionis pulsus est ei tardus: pectus nudũ a pilis: tactus carnis frigidus: duri appetitus: debilis fortitudinis: anhelitus artus: uox subtilis & debilis: quasi piger in factis: in ꝟbis non bene placidus: leuiter pauidus: non bene comedit: & raro bibit: & raro luxuriatur nisi sit ꝑ accidẽs

Si cor fuerit hũidæ cõplexionis hõ abũdat capillis multis: qa fiunt longi cito & extensi: in colore albi uel blundi: multis abũdat pilis excepto in pectore: in tactu carnis est mollis: & est in colore alba uel fusca: & aliquantulũ est pinguis: multũ timidus: pauidus: hebes: & debilis in laborãdo. Si cor fuerit siccæ cõplexiõis pulsus ei ẽ durus: corpus totũ ẽ musculosũ: ĩ carne macrũ: uenæ sunt manifestæ pili sũt grossi & curti ꝑ loca aliquãtulũ pilis aspa & grossa. Si cor fuerit calidæ & siccæ

cõplexionis pulsus est uelox durus & fortis: pectus aliquantulũ pilosũ pilis tortis: anhelitus magnus: totus i carne calidus: cito mouetur ad irã: iracũdus manet & obstĩatus. Si cor fuerit frigidæ & humidæ cõplexionis pulsus est tardus & debilis: pectus nudũ a pilis: anhelitus puus & tardus: tactus i carne mollis & frigidus: nõ facile irascitur: & cito iram remittit.

Signa cõplexionis epatis. Cap. xxxiiii.

e Patis cõplexio si fuerit calida cognoscitur ex ãplitudine uenarꝫ & ex siccitate noxæ. unde hõ hoc hñs ẽ naturaliter fortis: ĩ facie coloratus: urina eius ẽ multũ tincta & egestio: calidi cibi nocẽt ei: qa ipm̃ inflãmãt: & ẽt abũdat in eo hũor colericus: multitudo pilorꝫ sub hipocundriis. Si epar fuerit frigidæ cõplexionis uenæ apparẽt artæ: noxa sẽp erit tenera: & i multitudie hõ ẽ debilis: multo flegmate abũdat: ut sputo & mucillagine i naso. uria ẽ alba: uel q̃si egestio. i. sæpe abũdat uẽtositate: & multũ deficiũt sibi pili sub hipocũdriis. Si epar fuerit hũidæ cõplexiõis eius sãguis ẽ turbidus: corpus totũ ẽ pingue:

uēter fit facile cōflatus: caro ſētitur mollis: in facie ē pallida. Si epar fuerit ſiccæ cōplexionis pauco abūdat ſāguie: totū corpus manet macrū: uēter gracilis: i facie ē paucus color.

Signa cōplexionis pulmonis. Cap. xxxv.

p Vlmonis cōplexio ſi fuerit calida uox ē groſſa: anhelitus magnus. pectus āplū & groſſū. Si pulmo fuerit frigidæ cōplōnis uox ē ſubtilis: anhelitus puus: pectus ſtrictū & ſubtile. Si pulmo fuerit ſiccæ complōnis uox ē clara: os ſiccū: & pauca ſaliua. Si pulmo fuerit humidæ cōplexionis uox eſt clara: os plenū ſaliua: & raro bibit.

Signa complexionis ſtomaci. Cap. xxxvi.

ſ Tomaci cōplexio ſi fuerit calida digeſtio eſt fortis: appetitus magnus: ſæpe fameſcit: & ſitit frequēter: & ei dolet caput: & oculi patiūť. cito iraſcitur: & cito ab ira reůtitur. Si ſtōacus fuerit fiīæ cōplōis digō ē debilis: paruus appetitus: raro famet & ſitit: capite & oculis ſanus ē. Si ſtōacus fuerit humidæ cōplōis raro ſitit: ſputo abūdat: i naſo multa ſupfluitas: nauſea uōitus & ůtigo ſibi euēiūt. Si ſtōacus erit ſiccæ cōplōis ſæpe ſitit

lĩgua aſpa: noxa ſicca cum pruritu uel debili exitu: gula aſpa: & cibi aſpitatẽ ĩgluturãtur.

Signa cõplexionis teſticulorum. Ca. xxxvii.

t Eſticulorum cõplexio ſi fuerit calida ptes ꝓpiquæ ueſtiunt pilis nigris & ericis: uirga uirtuoſe erigitur: ſpma exit ĩ ſubſtãtia multũ groſſa & uiſcoſa: & cito exit cũ fricatione coitus: ẽt ante cõplemẽtũ ætatis contingit grãde deſideriũ coitus. unde ſup uirga manifeſtæ apparẽt uenæ: nerui eorum ſunt fortes: & pellis groſſa. Si teſticuli fuerĩt frigidæ complexionis partes uicinæ ſũt multũ nudæ a pilis: & illi q ibi ſunt extẽſi ſunt: uirga raro erigitur: & debile ſpma exit liqdũ & tarde: uenæ ipſorum ſũt occultæ: nerui debiles: pellis ſubtilis & mollis. Si teſticuli fuerĩt humidæ cõplexionis multo ſpmate abundãt & eiiciunt coitu: tam̃ eſt aqueum & albũ ut lac: & bene utile ad cõcipiẽdũ: tardãt multũ ſem̃ eiicere: pellis eſt multũ nuda a pilis & ſubtilis. Si teſticuli fuerĩt hũidæ cõplexionis ſpma in eis gnãnt paucũ: tam̃ illud eſt ſpiſſũ & uiſcoſũ & utile ad cõcipiẽdũ: uirga debile extẽditur:

pili

pili eoꝝ sūt breues & ericii aspi & grossi: pel-
lis uero grossa magis q̄ subtilis. Si testiculi
fuerint calidæ & humidæ cōplexionis uirga
potēter erigitur: & erecta manet uiriliter: &
ēt mouetur ad coitū: & multū semen emittit
Si testiculi fuerint frigidæ & siccæ cōplexio
nis uirga tarde erigitur: & cito ꝑdit uirtutē:
parum seminis emittit: & quandoq; non pōt
exire coitu completo.

De notitia partium corporis in omni ani-
mali. Cap. xxxviii.

c Or oibꝫ aliis mēbris corporis ē calidius
naturaliter: & ex calore ipsius totū cor
pus uiuificatur: & tenet calorē i cæteris ꝑtibꝫ
sui: & ipm̄ recipit a supiori īfluxione: quo sic
corpus manet cōpactū. unde a calore cordis
cæteræ partes corpis calefiūt. & sic possumus
dicere ꝙ cor ē fons īnati caloris & origo: po-
stea epar: & post illud sunt cæteræ partes car
nis & pulpæ. Cerebrū ē oibꝫ ꝑtibꝫ corpis frigi
dius & hūidius ad cōtrariū caloris cordis. un
de unū contēpat aliud. Adeps naturaliter ē
frigidior & siccior q̄dā hūiditate coagulata.
Os naturalr̄ ē calidū & siccum. Medulla ē

naturaliter calida & hũida. oĩs cartilago uena neruus pãniculus uẽtrinus ẽ frigidæ & siccæ naturæ: tam̃ ẽ minus q̃ os. Cutis ẽ tẽpata & ꝓprie est illa q̃ est ĩ uolis manuũ. Neruoꝝ quoq; cõplexio multũ diuersificatur: qm̃ q a cerebro ꝓgrediũtur humidiores sũt q̃ illi q a nuca nascũtur: cũ ĩ sua cõplexione uicinẽtur cõplexioni cutis q̃ dr̃ tẽpata. Glãdulæ sunt frigidæ & humidæ & oĩa mẽbra quæ gñant lac: ut mãmæ sp̃ma testiculi saliua pulmo. Caro multũ diuersificatur eo ꝙ scd̃m cõplexionẽ m̃bri est calidior & minus calida: tam̃ oẽs carnes recẽtes absq; sale sũt calidæ & humidæ. salitæ ꝟo calidæ & siccæ: diuersificant̃ tam̃ scd̃m locũ p̃tis aĩalis & q̃titatẽ salis. Caro mediocris. i. macra & crassa ẽ tẽpata ĩ om̃i q̃litate. unde scd̃m ꝟitatem caro bene macra ĩpiguat: & crassa macrat. Caro porci castrati hædi agni uituli gallinæ pulloꝝ caponis &c. bona est & laudabilis eo ꝙ facile digeritur: & bonũ gñat sãguinẽ. caro uolatiliũ facilior ẽ ad digerendũ q̃ gradientium: & qcq̃d est ex eis melius sunt lacerti lingua pes os & epar.
Om̃e frixum & assatũ calidum est & siccũ:

unde durū est ad digerendū: & psonā reddit macrā: oleū est humidū & calidū. Oua sorbilia sunt bona & sana: & ex eis melior est uitellus albumie. Caseus malus est i cibo tam dulcis q̄ salitus: tam utilis est dulcis post reliquos cibos: qa tunc assūptus facit digerere.

Butirū bonū est & sanū. Lac plus malū ē q̄ bonū: & in æstate melius. Oīe membrum aīalis quāto plus est neruosum tāto frigidioris est naturæ: ut pes.

Signa repletionis maloꝝ hūoꝝ. Cap. ixl.

r Epletio maloꝝ hūoꝝ q̄ solet īfirmitas gnārari ostēdr̄ p hæc signa: nimia rubedo i facie: palliditas i pelle & unguibꝫ: freqns extēsio brachioꝝ: pluria ossitatio: spissa sternutatio: grauis dormitio: plenitudo uenaꝝ: exitus sāguis de naso ex facili: sæpe grauitas capitis: ut dolor frōtis: tinitus aurū: lachrymatio oculoꝝ: & pruritus i eis: timor de plano: iertia corpis ad eūdū & laborādū: magnitudo pulsus: dissolutio uētris: uria turbida: nō uolūtarius appetitus cōedēdi: & debilitas i tota psona.

Signa nimii sāguis. C. xl.

c Vm sāguis nimis abūdat accidit pru-

ritus quasi ubique carnis; & principaliter in brachiis: ĩ facie abundat rubedo: cõtinue oris dulcedo sẽtitur ad saporẽ præter solitũ: fiunt uesiculæ ĩ ore & ĩ labiis: qdã ardores sẽtiũtur ĩ pectore: quos carbũculas appellãus: qb9 p/ sona pdit comedere & suos sónos: uria rubea & aliquãtulũ spissa: corpus pĩguescit: res sa/ piũt bonæ ĩ esu: ũde bene appetit digerit &/ deponit.

Signa nimiæ coleræ. Ca. xli.

c Vm colera nimis abũdat accidit ĩ facie color citrinus: amaritudo ĩ ore: aspitas ĩ gula: sitis multa: pauca saliua: lĩgua sicca & aspa: caput sæpe dolet: os siccũ: debilis appetitus: tardus: uomitus citrinus uel uiridis cũ multa amaritudine. egestio erit sicca dura & pauca quasi adusta & feculẽta cũ multo premitu & labore: urina tenuis citrina ignea & clara: uigilatio multa: dormitio pauca: caro macra: & cor ĩstabile de unoquoq;.

Signa nimii flegmatis. Cap. xlii.

c Vm flegma nimis abũdat ĩ ore accidit multitudo saliuæ. i. sputus multus: q si fuerit albus & fluidus ẽ bonus: si uiscosus malus: paucitas sitis: os madidũ: gula mollis

& lingua: raro bibit uel nunq̃ nisi in prandio uel cœna: urina exit alba: in eũdo piger: & in laborãdo debilis: superfluitas abũdat in naso: oculi fiũt graues & sõnolẽti: sõnus fit lõgus: caro undiq; sentitur mollis & lassiua: appetitus debilis paucus acerbus: digestio tarda: in facie color albus sine rubeo colore: egestio mollis & paucæ fœditatis: in addiscendo est grossæ capacitatis: oculi sæpe lachrymant & ꝓprie om̃i mane: pili cito crescũt & ungues.

Signa nimiæ melancoliæ. Cap. xliii.

c Vm melãcolia nimis regnat accidit ardor stomaci: multitudo appetitus canini: color fuscus ĩ facie: sãguis ẽ niger & spissus: urina nigra uel aliquantulũ russa cedẽs aliquãtulũ ad uiriditatẽ uel palliditatẽ: Corpus ĩ tactu sentitur frigidũ: hebes ẽ in laborerio: pedes frigidi sunt multũ: cor suspiciosũ: ꝑsona ex cogitatu tristis: facile irosa: Tenax: amãs stare ĩ solitudĩe: pauci ẽ cibi & potus.

Notula doctrinalis. Cap. xliiii.

n Atura nihil facit frustra: & ĩ unoquoq; sẽper facit qđ melius est: & ideo nulla

qualitas est ociosa i corpore. Sciendū q hō a natiuitate sua usq; ad seniū desiccari nō cessat: nascens ut moriatur. In calida regione sunt gentes natiue brunæ i pelle: ut patet de æthyopib: uel rubeæ albedine itermixta aliquantulū. Et in cane sunt siccæ: crispæ: capillos hēnt & grossos & aspos. Et in frigida regione nascuntur gentes longæ: in pelle multū albæ aut blundæ: nudæ a pilis uel quasi q in suo esse sunt extensi albi uel blundi. Nota q regio est multiplex in ꝑuicia & matrice mulieris: quæ si utraq; fuerit calida creatura generatur: & gnāta manet nigra uel bruna &c. Et si fuerit frigida efficitur alba plus & minus secundū regionis complexionē.

De notitia nimiæ abundantiæ humorum per somnia. Cap. xlv.

d E iudicio cognitōis sōnio; ita dicimus q eo; aliud est uerū: aliud falsū. Itē sōnio; aliud significat de præteritis: aliud de præsentib: & aliud de futuris: & aliud significat nisi fantasiā. & oia ista attendentur esse a qbusdā ꝑpter ætatē: ꝑpter cibū: & ꝑpter

tempus

tẽpus lunatõis.qa aliter uidet ĩ insõniis puer
& aliter iuuenis:aliter & aliud senex:& aliter
& aliud mulier in quolibet sui status. Item
sõniũ ante digestionẽ cibi sũpti uel nihil si/
gnificat:aut de præteritis siue sui siue alteri/
us quocunq; mõ:ut uisu &c. Somniũ idi/
gestione facta sed nondũ pfecta significat de
præsentib; factis licet fiãt cũ interuallis. Sõ
nium post cõpletã digestionẽ cibi assumpti
significat de futuris oĩo.unde cum qs dormi
endo se sõniauerit aliqd:& ĩ excitatõe sõnii
sibi uidebitur extraneum & magnæ signifi/
cationis:& uellet scire qd significat:confesti
surgat:& illud notet : aut non dormiat plus
super latus super qd se somniauit.& tunc re
cordabitur in die:nisi multa sõnia uiderit lõ
go dormitu. In die ãt si aliqd illius somnii
oblitus sit cratet sibi caput retrorsũ ubi ẽ uir
tus mẽoriæ:& tũc cũ præiudicatõis auxilio fa
cile erit mẽor si deus uoluerit. Itẽ somnio℞
quædã significãt lucrũ:quædã dãnũ:quædã
gaudiũ:quædã tristitiã:q̃dã ægritudinẽ:q̃dã
sãitatẽ:quædã guerrã:quædã laborẽ.quædã
rq̃ẽ:q̃dã solũmõ explanatõem sõnii. Vbi gr̃a

cũ homo ſóniat ĩ hora debita ſui ſtatus auẽ capere lucrũ ſignificat: auẽ pdere dãnũ ſignificat: plorare gaudiũ ſignificat: ridere triſtitiam ſignificat: uelle currere & non poſſe ipedimentũ ſignificat: & ita de cæteris. Sed qa ſónia ſunt ſatis expoſita ĩ libro ſónioꝝ per ordiné alphabeti: quẽ ponemus in hoc uolumine libri: idcirco hæc dicta ſufficiant.

Sónia ſignificãtia dñium ſãguis. Cap. xlvi.

c Vm ſanguis regnat homo ſomniat ſe uidere rubeũ coloré: ut miniũ: cinabrium: tinctã ſcarlatã: ſindoné rubeã uel uiolateã: morellũ: roſã ingranatã: ſanguiné fuſũ: facere nuptias uel ſponſalitia uel eſſe ĩ talibꝫ Comedere cibũ dulcẽ & rem ſapidã: ſentire uentũ: ponere uẽtoſam: incarnare aliquem: uidere carnem ſanguinolentam: & huiuſmodi res rubeas aut rubicũdo colore.

Sõnia ſignificãtia. d. coleræ rubeæ. Ca. xlvii.

c Vm colera rubea regnat hõ ſóniat ſe uidere igné ardẽtem: carbones uiuos: prunas accenſas: ſcintillas: olibanũ: fornacẽ: cereũ: fulgur: audire tonitrua: cælũ rubeum: ignem:

ignem:inflãmatum lapidẽ:litem ꝯboꝝ inter aliquos:pugnã:pcussionẽ:rumorẽ: colorem zallũ:lothonem:auricalcũ:aurũ:ramũ: auri pigmẽtũ:capillos blundos:amara comedere.

Sõnia significãtia.d.flegmatis. Cap.xlviii.

c Vm flegma regnat hõ sõniat se uidere pluuiã:mare:flumen:fontẽ:aquã:canale:puteũ:lacũ:nauem euntẽ:piscẽ:rhete:linũ:abluere aliqd:ut manus pannũ:uidere colorem albũ:cerusã:calcẽ:caseũ:bõbicem:cadeȓ in aquã:fugulos:lachrymas:sputum:urinã:sirupũ : aquã haurire:lixiuiũ:natare:capillos:tegulas stillaȓ:& huiusmõi similia.

Sõnia significãtia.d.melãcoliæ. Ca.xlviiii.

c Vm melancolia regnat hõ somniat se uidere colorẽ nigrũ & fuscũ:ut fumũ:tenebrã:sepulturã:ĩfirmũ:hospitale: mortuoꝝ cadauer:timorẽ:tristitiã:ĩpotentiã: esse ĩ carcere ligatũ:necatum diabolo:uestem esse stercoratam:& similia.

Sõnia significantia caliditatem. Cap.L.

c Onstat quando calida cõplexio: hõ se uidet in somniis stuflare:balneare:ad

ſolem ſtare: icedere p ignem: ſe igne offendi uel ferro uel aqua calida & ſimilibus.

Sõnia ſignificãtia frigiditatem. Cap. li.

c Onſtat quãdo frigida cõplexio: hõ in ſõniis uidet ſe eſſe i loco frigido: glacié uidere: tãgere niuẽ: ferrũ: brumã: plũbũ: lapidem: ex frigoř tremere: criſtallũ: albumen oui: lac coagulatum: & ſimilia.

Sõnia ſignificantia humiditatẽ. Cap. lii.

c Onſtat quãdo humida complexio: hõ uidet in ſõniis ſe tãgere rẽ mollem & leuẽ ſiue tenerã: comedere panẽ recẽtẽ: bibere brodium: mingere: aquã palpare.

Somnia ſignificãtia ſiccitatem. Cap. liii.

c Onſtat quãdo ſicca cõplexio: hõ ſõniat ſe uolare: i ſe fieri inſultus: aliqd leuitatis cape: & auẽ uolare: pennã: foliũ arboris uibrare: ſchalas: mõtẽ: turrim: exprimere aliqd uel diſtillare: & huiuſmodi ſimilia.

Sõnia ſignificãtia repletionẽ hũoꝝ. C. liiii.

q Vãdo repletio humoꝝ ẽ in corpore hõ ſõniat ſe grauari ab aliquo uel onerari per uoluntatẽ aut uiolentiã: uelle ire & non poſſe:

posse: aut se leuare: nec ex debilitate ualere

Sõnia significãtia malos humores. Ca. lv.

q Vando in corpore sunt mali hũores & nimis regnãt hõ uidet in somniis se ire per loca cœnosa: fetida: putrida: tãgere limũ stercus siccum: menstruum: rem turbulentã & similia his.

De notitia auguriorum. Cap. lvi.

a Vguria sunt ĩ canonibꝫ ecclesiæ uẽta: tam̃ dicimus ꝙ quædã accipiũtur per obuiationẽ hõis uel alterius aĩalis uel ꝑ auditũ uocis. & hic & hæc augur auguris idẽ ẽ ꝙ qui & quæ per talẽ scientiã indicat res futuras: & sic ꝑ signa huius sciẽtiæ singula ĩ gnr̃e iudicare scit & nouit. Vnde sciẽdum est ꝙ auguriorꝫ quædam significãt bonũ euẽtum: ut Confert & emponenth: quædam malum euentum: ut uiaran & harenan: & quædam medium inter utrunque: ut fert & confert. Sũt. n. quædã notabilia: qbus ꝓprie auguria cõsiderãtur: ut sternutatio oscitãtis: obuiatio uolatus auiũ: cãtus auiũ: uox audita locutionis circa ꝓpositũ negocii: ut sõniũ ãtecedẽs.

unde hõ facit auguriũ hõi sicut cætera aĩalia faciũt: ut aq̃la: cornicula: nocticorax: coruus bubo: picus: gatta: canis: porcus: equus &c. ut hẽtur ĩ libro auguriorum. Itẽ auguriorum quædã fiunt ante: quædã post: quædam dextre: quædã sinistre. & cũ diuersa sint ĩ sua dispositione quodlibet illorum ꝓprie noĩnatur: & ex ꝓprio noĩe cognoscitur interpretandũ. Unde dicimus ꝙ auguria sunt numero. xii. ad istar. xii. signorum cæli: & sunt hæc: Fernoua: feruetus: cõfert: emponẽth: scimasarnoua: scimasaruetus: & hæc fiunt in dextro latere. In sinistro ꝟo latere sunt Confernoua: conferuetus uiaran: harienan: scassarnoua: scassaruetus. Cũ aũt ista noĩa sint grauia & multæ significationis: ideo placet nobis ea exponere sufficienter. Fernoua est auguriũ quando tu exieris domũ tuã causa faciẽdi aliq̃d: & eũdo uides hoĩem uel auẽ eundo uel uolando ita ꝙ se ponat ante te ĩ sinistra parte tui: & i[illegible]ud est tibi signũ bonæ significationis sup negocium. Feruetus ẽ auguriũ quando tu exiueris domũ tuã causa faciẽdi aliq̃d: & eũdo prius

inuenis

uel uides auē uel hoīem pausantē ante te in
sinistra parte tui: & istud est tibi malū signū
sup negocio. Viaran est auguriū quādo hō
uel auis suo itinere uel uolatu ante te transit
ueniens a dextera parte tui: & tēdens in sini/
strā euanescit: istud ē tibi bonū signū super
negocio. Consernoua est augurium quādo
prius inuenies hoīem uel auē eūtem uel uo/
lantē: & se repauset ante te in dextera pte tui
uidente te: & istud est tibi bonū signū super
negocio. Conseruetus est augurium quādo
prius inuenis uel uides hoīem uel auē se re/
pausantem in dextera parte tui te uidente: &
istud est tibi malum signum super negocio.
Scimasarnoua est auguriū quādo tu uides
hoīem uel auē post te & te cōsequi & trāsire
te: & āte q̄ pueniat ad te uel tu ad eā: alicubi
se repauset te uidente in dextero latere tui: &
tunc est bonū signū super negocio. Scima/
saruetus est auguriū quādo tu uides hoīem
post te uel auē pausantē ita ꝙ sit tibi dextero
latere: istud est tibi malū signū sup negocio.
Scassarnoua ē auguriū quādo uides post te

hoīem uel auem: & ante q̄ perueniat ad te & tu ad eā ī loco repauset te uidente significat bonū signū sup negocio. Scassaruetus ē augurīū quādo uides hoīem præterire uel auē ī loco pausantē ita ꝙ sit tibi ī sinistro laterꝭ tui est tibi malū signū sup negocio. Emponéth est augurīū quādo hō uel auis uenit a latere sinistro tui & transit ad dextrā: nec eā uides repausare sed euanescit a te tūc est tibi bonū signū sup negocio. Harrenan ē augurium quādo hō uel auis a dextro latere tui uadit ī sinistrū trāsiens post tergū tui & eā uides alicubi repausare: tunc ē tibi malū signū super negocio. Vt aūt singula quæ diximus euidētius ītelligātur libri auguriorꝫ hæc ponimus in exemplo.

De notitia Sternutationis. Cap. lvii.

S Ternuto. tas. ꝟbū ē: & significat sternutare: Et hæc sternutatio huius. nis. ipse idē actus est q dr̄ sternutatio. Nec aliud ē sternutatio q̄ fumositas uaporꝫ q̄ ascendit in caput usq; ad cerebrū. Et cū ibi sēper plus abūdēt nociua q̄ iuuatia a natura depellitur

& cadendo

& cadēdo exit ī ictu ꝑ nares & ꝑ os. Pōt aūt uetari sternutatio ne fiat quādo sentitur cō/tingere: Si oculi paꝝ fricētur confesti cessat: & aīali tūc caput purgatur a malis uaporib9: ut domus a fumo quādo expellitur a uento.

Quid aūt una sternutatio uel duæ boni uel mali significet hic ponā exēplū. Dū.n.aliqs hō cogitauerit aliqd sup aliquo negocio ēpti onis uēditōis uel ītellectus &c. & fecerit duas sternutatōes uel q̄ttuor aut alibi ꝑ alterā fa/ctæ fuerint: confestim se leuet si sedeat: & si stat in pedib9 se moueat & īcipiat ire cā com/plendi negociū siue ītromittēdi: q ꝓspabitur ī eo. Et si fecerit ultra quattuor sternutatiōes nō ptinet sibi sup facto: cū sit sub dubitatōe sciēdi ꝟitatē nisi illud uideat adhuc ꝑ aliud signū. ut obuiationis signo &c. Si ꝟo fece/rit unā sternutationē uel tres oīno delinquat oīa tā in dicendo q̄ in faciendo: eo ꝙ de facto nō posset peruenire ad bonū finem: nec cito nec facile. Item si duo hoīnes quasi in uno momento fecerint duas sternutationes: idest quilibet eorum fecerit suam sternutatiōem:

tunc ei est bonū signū faciēdi aliquod ꝓposi
tū i certo facto. unde statim icipiat negociū:
& ꝓsperabitur in gressu maris causa negocia
tionis & ēt p terrā. Duæ sternutatiōes ei bo
nū signū significant: & econuerso: ut de una
uel trib9. Itē cū qs recēter uenit in locū una
sternutatio ei bene significat: & ecōuerso: ut
duæ uel quattuor &c. Itē una sternutatio i
aliqua nocte facta p queq̄ de familia domus
bonū significat: ut lucrū &c. Duæ ṽo malū
ut dānum &c. Verū est ꝙ ille q sternutat re
cipit partem significatōis hac cōditione ꝙ cæ
tera participabūt cū eo de illo euentu. Item
si duæ sternutatōes fiāt oi nocte ab aliquo &
illud cōtinetur p tres noctes signū est ꝙ aliqs
uel aliqua de domo morietur: uel aliud dānū
domui contiget uel maximū lucrum. Item
in introitu domus siqs nouiter hēat unā ster
nutationem tute intret eā hitaturus. Si uero
duas exeat: & eā non habitet. Item homine
iacente in lecto suo si uigilauerit & fecerit u-
nā sternutationem est sibi signum malū in-
firmitatis uel dāni. Si ṽo dormiat & fecerit
unam

unam sternutatõem peius significat: ut grã/
dem tribulatõem: mortem psonæ: uel ĩpedi/
mentũ grauissimum: aut re℞ pditiõem. Si
vero aliqs in lecto iacendo duas fecerit sternu
tatões & uigilet signũ est bonum & lucri uel
sanitatis &c. Sed si dormiebat tũc ẽ melius.
Et si omni nocte duæ fiãt sternutatões usq ĩ
tertiã noctem tunc est signum optimũ aut ĩ
lucro aut ĩ alio honorẽ &c. Item si aliqs tota
die iuerit ut mercator & pegrinus aut partim
ĩ die: & repausauerit ĩ aliquo hospitio: & ibi
repente faciat duas sternutatões locum mu/
tet & uadat in aliud hospitium eo q ꝓspabit'
alioqn aduersabitur. Item cum qs petendo
aliqd causa opãdi eã rem uel tetigerit & ha/
buerit unã sternutatõem: cõfesti discedat de
loco illo: & pmittat oĩa illic: & alibi tentet: &
tunc inde ꝓspabitur aliquãtulum. Et si ha/
buerit duas sternutatiões tollat ipsã secure:
& eã rẽ non pmittat: nec ãplius differat. Itẽ
siqs post pactum factum nup de aliquo unã
sternutatõem fecerit: tunc ei significat q oĩa
ĩ pacto stabunt firma. Si vero tres fecerit pa/

ctũ non seruabitur. Itẽ siquis sũmo mane in die lunæ cũ de lecto leuauerit hũerit unã sternutationẽ significat q̃ totã ebdomadã habebit ꝓsperã lucro uel alia consolatione. Si ꝟo duas hũerit totũ contrariũ erit. Itẽ siqs ꝑdiderit equũ ãnulũ &c. & exiens domũ suam causa quærendi: & in exitu nuꝑ habuerit unã sternutationẽ significatur ei rẽ suã recuperare. Si uero duas hũerit nunq̃ rẽ adinueniet. Itẽ die dnico sũmo mane cũ qs se leuat de lecto tres sternutatões hũerit ei bonum significat. Vna uero malũ significat. Itẽ ante prandium uel cœnã quasi uolens icipe comedere duas sternutatões fecerit bonum significat. una uero malum. Vir ĩfirmus iacẽs in lecto si timeat & diffidatur & hẽat unã sternutationẽ signũ est mortis. Si ꝟo duas euadet. Mulier grauiter ĩfirma si ĩ lecto hũerit unã sternutationem est sibi signũ liberatõis. Duæ ꝟo mortẽ significãt.

Nunc incipit tertia pars: in qua continẽtur capitula Phisionomiæ ĩ specie utriusq; sexus uiri & mulieris. Cap. lviii.

Ad par

a D particulas quidem corporꝝ utri/
usqꝫ sexus:uidelicet uiri & mulieris
penitus reuertētes secundū seriem
formæ cuiuslibet psonæ in oīni statu sui dici
mus q̄ phisionomia est īgeniosa sciæ naturæ
p quā cognoscitur ꝟtus & uitium cuiuslibet
aīalis. Et qm̄ mēbroꝝ quædā sunt simplicia:
ut lingua cor &c. quædā ꝟo cōposita: ut ocu
lus nasus &c. Idcirco dicimus q̄ multa sunt
signa quæ simul uiuunt: sōnia quoꝝ dāt iu/
dicium sapienti. Et ideo sciēdum est q̄ mul/
tiplex est differētia īter uirum & mulierē ca/
dēs ī iudicio sciæ quæ dr̄ phisionomia. Quaṙ
accipiēda est ꝓprie in uiro: & īproprie ī muli
ere. Causa est quia uir in oīni cōpositione
ipsā plenius apprehendit q̄ mulier: ut euidē
ter apparet in sciētia canonū qui sunt īfra p
modum capituloꝝ. & ob hoc dicimus q̄ pro
uiro ītelligatur ꝓprie iudicium uniuscuiusqꝫ
capituli: & pro muliere improprie: compato
tam̄ ītellectu ipsoꝝ ad idē. Quare magnum
īgenium debet adhiberi cōprehēsiōībꝫ oīum
quæ sunt necessaria huic sub ui collectionis

prius q̄ iudiciū ꝓferatur utriusq; sexus: si ca-
sus euenerit in aliquo iudicādi. uidemus.n.
uirū in facie consimilē mulieri: quē cū sagaci
ter aspexerimus sic & sic iudicamus de illo:
& ita de cæteris partib9 corporis ut mãus &c.
Videmus ēt mulierem ĩ facie: & hæc erit car-
naliter similis uiro sola dispositione mēbros
.s. tā alteraꝝ partiū corporis ut manus &c. q
faciei: nunqd iudicamus de illa quēadmodū
de uiro possumus iudicare? nequaq̄: sed ali-
ter & debilius ꝓ eo q; cōplexio mulieris ual-
de distat a mera rōe & cōplexione uiri ĩ oib9
nisi ĩ uno modo q dr̄ cōis eē. Sed de cōi duæ
ptes attribuūtur uiro & tertia mulieri. Vnde
uolētes ordinē oīum & singuloꝝ ptiū m̄bros
retinere: a Capite nūc ĩcipieūs pricipaliter: &
ponemus rubricā unicuiq; pti totius corporis
humani: & nō alterius aīalis: ut opus nr̄m sit
facilius om̄i lectori. Et cōnumeratis oib9 mē-
bris pticulariter a sūmo capite usq; ad plātas
pedū finieūs ipm̄ opus cū auxilio dei: q de ni-
hilo cuncta creauit: & discreuit: solus guber-
nās oīa: & disponens magno regimie sapiæ
quæ nō fallitur. De ca-

De Capillis. Cap.lix.

c Apilli plani & extensi & in colore albi uel blundi si sint subtiles & molles significãt hoiem naturaliter timidũ corde: debilẽ uirib;: pacificum in societatib;: ubiq; conuenientẽ & mãsuetũ. Capilli grossi & ericii ac breues significãt hoiem naturaliter fortẽ: securum: audacẽ: iq;tum: uanum: sæpe fallacẽ: cupidũ pulchroq; : & plus simplicem q̃ sapientem licet fortuna ei faueat. Cuius capilli sunt multum crispi significãt hoiem duri igenii: aut multæ simplicitatis: siue utrũq;

Cuius capilli sũt multi sup tẽpora faciei & sup frontẽ: qb; frons ualet iudicari pilosa significãt hoiem sĩplicẽ: uanum: luxuriosum: cito credentẽ alteri: in moribus & loquela rusticalis & grossi ingenii. Cuius capilli sunt multum ericii & eleuati & cesareæ ex sua tortuositate significãt hoiem ualde simplicem: audacem: supbum: duræ capacitatis: uelocis iræ: mendacem: luxuriosum: maliciosum: in malo præsumptuosũ. Cuius capilli ĩ ãgulo frontis sunt ualde ericii & omnes eleuati uel

partī ex eis sitq; frons calua significāt hoīem simplicē & partim malitiosum cū sagacitate moꝝ. Cuius capilli sūt multi.i.spissi ꝑ totū caput significāt hoīem luxuriosū: & bonæ digestionis: uanū: uelocis crudelitatis: pigrū in agendis: malæ memoriæ: cupidū multoꝝ: ac infortunatū. Cuius capilli sunt rubei significant hoīem inuidū: uenenosū: fallacē: supbū: & maliloquū. Cuius capilli sunt ualde blundi significant hoīem conuenientē ad oīa amantē honorem: & uanagloriā habentem.

Cuius capilli sunt ualde nigri significāt hominē conuenientē ad oīa plus ad bonū q̄ ad malū: in officio & opere studiosū: secretum: fidelem: & non bene fortunatū. Cuius capilli sunt quasi albi uel glauci significant hominē bonæ conditionis & cōuenientē ad oīa: timidū: Verecundū: debilē: boni ingenii: teneræ capacitatis: durā ac crudelem fortunā habentē. Cuius capilli sunt mediocres ī quantitate & colore significant hoīem conuenientem & plus tendentē ad bonū q̄ ad malum: amātē uitā pacificā: mūditiā & bonos mores

Cuius

Cuius capilli tp̃e iuuentutis sunt cani uel ẽ caluicies significãt hoĩem mouentẽ sæpe ad luxuriã: uanũ: audacem: instabilẽ: loquacẽ.

De Fronte. Cap. lx.

f Rons multũ eleuata in rotundũ significat hoĩem liberalẽ amicis & notis: lætũ: boni intellectus: alteri tractabilẽ: & multis gratiis uirtuosum. Cuius frons est plana pelle & osse & non cõtinens rugas significat hoĩem ex facili litigãtem. uanũ. fallacẽ. plus simplicem q̃ sapientem. Cuius frons est nimis parua ex oĩ̃ parte significat hoĩem simplicẽ. cito irascibilem. facilis crudelitatis. cupidũ reꝝ pulchraꝝ. curialem. Cuius frons ẽ bene rotunda in angulis tẽpoꝝ. ut ossa quasi appareãt & nuda pilis significat hoĩem boni ingenii & clari intellectus. multæ audaciæ. in malo magnanimũ. cupidũ pulchroꝝ mũditioꝝ & honoris. Cuius frons est cuspida ĩ angulis tempoꝝ ut ossa quasi foris ꝑmaneant. significat hoĩem uanũ & ĩstabilem. ĩ oĩbꝫ debilem. sĩplicẽ. & teneræ capacitatis. Cuius frõs est ĩ temporibꝫ q̃si conflata grossitudine

carnis.f.q̄ hēat maxillas carne plenas significat hoīem multi animi: ſupbum: iracundum & groſſi ingenii. Cuius frons eſt rugoſa & decliuis a medio ut ſit quaſi duplex in facie naſi ſiue hēat uallē ſiue non ſignificat hoīem ſimplicem. magnanimum. magni ingenii. & crudelis fortunæ. Cuius frons eſt magna ex omi parte & aliquantulum rotunda ubiq; ac nuda pilis uel calua parū uel ſatis ſignificat hoīem audacem. boni īgenii & ītellectus. ſagacem. malitioſum. magnaīum. magnæ iræ. non bene legalem. & ideo facile mendacem.

Cuius frons eſt ualde longa & alta ī rotundum ita q̄ facies ꝟſus mentum ſit figurata ī acutū ſignificat hoīem ſimplicem. debilem. conuenienter legalem. & crudelis fortunæ.

De Ciliis. Cap. lxi.

c Ilia artuata multum & quæ frequenti motu eleuātur ī altū ſignificāt hoīem ſupbum: aīoſum. uanagloriosum. audacem minacē. cupidum pulchroꝝ. & cōuenientem ad utraq;. Cuius cilia ſunt deorſū declinata cū alteri loqtur uel alteꝝ ītuetur q̄ſi latenter

ſub eis

sub eis significant hoiem ualde malitiosum uel fallacem: mendacē: pditorem: tenacē: pigrū: secretū: pauciloquū. Cuius cilia sūt rara a pilis significāt hoiem simplicē: uanū: debilē: cito crudelē: & in societate satis conuenientem. Cuius cilia sunt naturaliter plicata deorsum ut q̄si sint crispa significant hoiem inuerecundū: pigrū: suspiciosū: tenacē: inuidū: & i multis facile seductorē. Cuius cilia sunt ualde breuia & in colore alba uel blūda significāt hoiem quasi ad oia conuenientem debilem: timidū: facile ac cito alteri credentē & conuertibilem.

De intercilis. Cap. lxii.

i Ntercilia significāt hoiem tenacē: inuidū: secretū: sagacem: ualde cupidum pulchroꝝ: uanæ fortunæ: & plus crudelis q̄ delectabilis. Cuius itercilia sunt lōga ualde significāt hoiem aliquantulū duræ capacitatis: subtilis intellectus: magnæ audaciæ: multæ fidelitatis: & amicitiæ claræ & pfectæ.

De Oculis. Cap. lxiii.

o Culi magni .i. grossi & multæ apitōnis

ſignificant hoĩem frequenter pigrũ: quãdoq; audacẽ: iuidũ: partim uerecundũ: & partim non ſecretũ: conuenientẽ: tenacẽ: uanũ: leui/ ter mendacem: magnæ iræ: malæ memoriæ: groſſi ingenii: & parui ĩtellectus: & minus ſa piẽtem q̃ ſe reputet ſcire. Cuius oculi ſunt in capite quaſi abſconſi. i. concaui intus & lõ ginqui uiſus ſignificãt hoĩem ſuſpicioſum: malitioſum: magnæ iræ: puerſi moris: ualde memorẽ: audacẽ: crudelẽ: facile mendacem: minacẽ: uitioſum: luxurioſũ: ſupbũ: inuidũ & ſeductorem. Cuius oculi foris ualde præ eminent ſignificãt hoĩem ſimplicẽ aut ſtul/ tũ: parum ꝟecundũ: aliquãtulum largũ: fa/ cile ſeruitialẽ: groſſi intellectus & ĩgenii: cito conuertibilẽ ad utrunq;. Cuius oculi acute intuentur & ſtudioſe ciliis declinatis ſignifi/ cãt hoĩem malitioſũ & multotiẽs ſeductorẽ: falſariũ: ſæpe mendacem: inuidũ: tenacem: ſecretũ: ĩpium: nec bene legalẽ. Cuius oculi ſunt parui & rotundi conueniẽter ſignificãt hoĩem ꝟecundũ: debilem: ſimplicẽ: cito cre/ dẽtẽ dicta alterius: groſſi ĩgenii: tardi ĩtellcũs

& fre/

& frequēter crudelis fortunæ: liberalē alteri: & conuenienter uerecundum. Cuius oculi sunt obliqui significāt hoīem fallacē: sagacē tenacem: iuidum: iracundū: mēdacem: & in multis malitiosum. Cuius oculi sūt uarii & intuitu uagi significant hoīem sæpe mēdacē uanū: simplicem: luxuriosū: seductorē: cito alteri credentem: iuidum: aīosum: cupidum pulchroꝝ: & facile cōuertibilem ad utrunq̧.

Cuius oculi sæpe cōniuent: & mouētur āte & retro significāt hoīem luxuriosū: instabilē sæpe mendacē: facile falsariū: ꝓditorē: īfidelem: præsūptuosum: & durū ad credendum alteri. Cuius oculi in albedine aliquātulum sunt citrini significāt hoīem simplicem: sæpe mendacē: uanū: fallacē: sæpe luxuriosū: infidelē alteri: & cōuenienter secretū: ualde sui sensus: & magnæ iræ. Cuius oculi sūt multi motus aut duri siue tardi intuētes tam̄ acute cū reclinatione carnis cilioꝝ significāt hoīem ualde malitiosū ī multis: uanū: pigrū: mēdacē: īfidelē: īuidiosū: & rixosū. Cuius oculi sūt quasi rubei uel uitiosi lachrymis uel sāguine

significāt hoīem iracundū: supbū: dedignosū: crudelem: inuerecundū: infidelem: mendacem: uanū: simplicem: teneræ capacitatis: seductorem: & ex facili pium. Cuius oculi sūt ualde grossi quasi similes oculis bouum significāt hoīem simplicē: tardi intellectus: malæ memoriæ: & grossi nutrimēti. Cuius oculi sunt in forma mediocres tendentes ad nigredinem significant hoīem conuenienter pacificū: mansuetū: legalē: ingenii boni: magni itellectus: & cōueniēter alteri seruitialē.

De Naso. Cap. lxiiii.

n Asus longus & aliquantulū subtilis significat hoīem audacē: curiosū ī factis iracundū: uanū: cito conuertibilē ad utrūq;: debilem: & ex facili credentē. Cuius nasus fuerit longus & extēsus habens punctū deorsum declinatū significat hoīem sagacē: secretū: seruitialem: & conuenienter alteri fidelē: probū in agendis & supplātaneum. Cuius nasus fuerit simus significat hoīnē ipetuosū uanū: mendacem: luxuriosum: debilē: instabilem: cito alteri credentem & cōuertibilem ad utrūq;

ad utrũq;. Cuius nasus fuerit ĩ medio latus & declinet ad sũmitatẽ sui significat hoiem facile mendacẽ: uarium: luxuriosũ: ꝟbosum & crudelis fortunæ. Cuius nasus fuerit undiq; grossus & bene longus significat hoiem cupidũ oium pulchroꝝ: ĩ bonis simplicem: ĩ malis sapientẽ: cõuenienter bene fortunatũ: fictuosum in eis quæ cupit: secretũ: & ualde minus sciẽtem q̃ se scire reputet. Cuius nasus fuerit ualde acutus ĩ puncta & mediocris ĩter longum & curtum grossum & subtilem significat hoiem cito, irascibilẽ: ualde sui sensus: facile rixosum: & dedignosũ: sagacẽ: debilẽ: malitiosũ: seductorẽ: minacẽ: & memorem. Cuius nasus fuerit ualde rotundus in extremis & cũ paruis narib; significat hoiem supbũ: grossi nutrimẽti: cito credentẽ: uanũ: largũ & fidelem. Cuius nasus fuerit nimis longus & in puncta plus subtilis q̃ grossus & cõuenienter rotundus significat hoiem in loquendo audacem: in agendis probum: facile iniuriosum: fallacem: inuidum: tenacem: in fide secretum: cupidũ alieni: & multis modis

latenter malitiosum. Cuius nasus fuerit retortus & curuatus in sursum & longus cōuenięter habens punctā grossā significat hoiem audacē: supbū: tenacem: inuidū: cupidum: iracundū: luxuriosum: mendacem: seductorē: uanagloriosum: īfidelē: rixosum. Cuius nasus fuerit in medio ualde eleuatus significat hoiem sæpe mēdacem: uanum: instabilē luxuriosū: cito credentem: īportunū: ingenii boni: grossi nutrimēti: & plus simplicem q̄ sapiētem: & malitiosum. Cuius nasus fuerit qualitate rubicundus ultra omnem speciem cæteros; significat hoiem auarum impiū: tenacem: luxuriosum: supplātaneæ bonitatis: grossi nutrimenti & ingenii: teneræ capacitatis. Cuius nasus fuerit cōuenienter grossus undiq; & sup punctā planus aliquantulum significat hoiem satis pacificū: māsuetū: fidelem: laboriosum secretū: & boni intellectus.

Cuius nasus fuerit sup punctam aliquantulum pilosus & undiq; grossus conueniēter & ī iunctura frontis parum subtilis significat hominē bonæ conditionis in omnibus: & cō

uertibilē

uertibilé facile ad utraq;. Cuius nasus fuerit ubiq; grossus nares habens latas significat hominem grossi igenii: & plus simplicem q̄ sapiētem: mendacem: fallacem: subdolum: rixosum: luxuriosum: inuidum: & uanagloriosum.

De Naribus. Cap. lxv.

n Ares nasi strictæ ac subtiles significāt hominem habētem paruos testiculos: sagacem: dedignosum: mendacem: fidelem uanagloriosum: cupidum pulchrorum: in agendis modestum. Cuius nares fuerint magnæ & amplæ significant hominem habentē magnos testiculos: luxuriosum: proditorem uanum: falsum: audacem: mendacem: inuidum: cupidum: grossi ingenii: tenacem: pag; timidum. Cuius nares fuerint ualde obtusæ significant hominem insipientem: uanū: mendacem: superbum: asperæ fortunæ: & bellicosum.

De Ore. Cap. lxvi.

o S magnũ & latum ex clausura & ape/
ritione significat hoiem audacem: iue/
recundũ: facile bellicosum: mendacẽ: ꝟbosũ
nouigerulũ: comestorẽ: imũdũ: grossi igenii
tenacem: & ualde isipientẽ. Os cuius fuerit
parua clausura & aperitio significat hominẽ
pacificũ: timidũ: fidelem: secretum: tenacẽ:
largum: ꝟecundum: doctrinalem: & parum
comedẽtem. Cuius os fetet flatu significat
hoiem in epate uitiosum: sæpe mendacẽ: ua/
num: lassiuum: fallacem: teneræ capacitatis:
grossi itellectus: seductorem: iuidũ: cupidũ
alieni: & conuenienter alteri largũ: nouigeru
lum: cito credentem: & plus simplicem q̃ sa/
piẽtem. Cuius os redolet flatu significat ho
minem cõuenientem: sapientem: in dãdo &
retinendo sagacẽ: secretũ: cupidũ pulchroꝝ:
fidelẽ: cito credentẽ & cõuertibilẽ ad utraq;.

De Labiis. Cap. lxvii.

l Abia oris ualde grossa uel nimiũ reuo
luta foris significãt hoiem plus simpli
cem q̃ sapientem: cito credentẽ: grossi nutri/
menti; & conuenientem ad utraque. Cuius
labia

labia fuerint couenienter subtilia & non multū foris retorta significant hoiem discretū in oibus: secretum: sagacem: iracūdū: & multi īgenii. Cuius labia fuerint bene colorata & plus subtilia q̄ grossa significāt hoiem bonæ conditōis in oibꝫ: & cito couertibilē ad utrūqꝫ & citius ad uirtutes q̄ ad uitia. Cuius labia nō sunt bene æqualia in oīni ita q̄ unum sit maius altero significant hoiem plus sīplicē q̄ sapientem: grossi ingenii: tardi intellectus: & uariæ fortunæ.

De dentibus. Cap. lxviii.

d Entes parui & debiles ī opere & rari & curti significāt hoiem debilem: boni ingenii: teneræ capacitatis: mãsuetū: legalem: fidelem: secretū: timidum: uitæ breuis: & ad utraqꝫ couenientem. Cuius dentes nō sunt sibi æqpollentes quātitate & situ gīgiuaꝝ ita q̄ qdā sūt stricti qdā lati: qdā rari qdā spissi significāt hoiem sagacem: īgenii boni: audacem: dedignosū: īuidum: & facile couertibilē ad utraqꝫ. Cuius dentes sunt ualde longi & quasi acuti & aliq̄tulū rari & fortes in opere

significāt hoiem iuidū: īpiū: gulosū: audacē quasi iuerecundū: mendacē: falsū: īfidelem: & suspiciosū. Cuius dentes sunt citrini uel bruni siue sīt curti siue lōgi significāt hoiem plus stultū q̄ sapientē: grossi nutrimēti: cito credentē: turbidi ītellectus: sape fallacē: mēdacem: iuidū: cupidū alieni & suspiciosum.

Cuius dētes sunt grossi & lati siue declinēt foris siue intus siue sint rari siue spissi significāt hoiem uanū: lassiuū: grossi nutrimenti cito credentē: simplicem: fallacem mendacē: & teneræ capacitatis. Cuius dentes sūt fortes & spissi significāt hoiem longæ uitæ: cupidū pulchrorū: duræ capacitatis: grossi īgenii: magnanimū: multū sui sensus: nouigerulū: & cito credentē. Cuius dentes sunt debiles parui rari & exiles significāt hoiem debilem breuis uitæ. sagacē. capacitatis bonæ. cito credentem. cōiter verecūdū. tractabilem. māsuetū & legalem. Cuius dentes sunt fortes & spissi significāt hoiem lōgæ uitæ: luxuriosū: cōedonē. audacē. fortē. discretū. & sui sēsus.

De Lingua. Cap. lxix.

Lingua

l Ingua nimis uelox ad loquendũ significat hoĩem plus simplicem q̃ sapientẽ grossi ĩgenii. mali intellectus. cito credentem & facile conuertibilẽ ad utraq;. Cuius lĩgua balbutit loquendo significat hoĩem ualde sĩplicem. uanũ ĩstabilem: iracundũ: cito ab ira conuertibilem. seruitialẽ. & debilẽ. Cuius lĩgua est ualde grossa & aspa significat hoĩem sagacẽ. malitiosũ. cõuenienter seruitialẽ. uanũ. dedignosum. secretũ. ꝓditorem. nouigerulũ. timidũ ĩpium. cõuenienter sufficiẽtem multoꝝ. Cuius lĩgua est subtilis significat hoĩem sagacem. ĩgeniosum. facile timidum. cito credentem atq; cõuertibilẽ ad utrunq;.

De Flatu Cap. lxx.

f Latus multus significat hoĩnem multi spiritus. & econuerso. cuius defectus ẽ duplex: aut ex paruitate pulmõis: aut ex uitiositate toracis. Et ideo aĩal multi flatus est multæ fortitudinis & multi potus.

De Voce. Cap. lxxi.

u Ox grossa ĩ sono significat hoĩem fortẽ audacẽ. supbũ. luxuriosũ. comedonẽ.

ex facili bellicosum: ualde sui sensus: mendacem: fallacem: secretũ: iracundũ: clamosũ iuidũ. Cuius uox est subtilis & debilis puo flatu significat hoiem debilem: timidũ: itellectus boni: sagacem: pauci cibi. Cuius uox ẽ clara & bene expedita ĩ sono significat hoiem cõuenienter ꝓuidum. ueracem. sagacẽ. igeniosum. mendacẽ. uanagloriosũ. & cito credentem. Cuius uox est solida ĩ cantu significat hoiem cõuenienter fortẽ. intellectuatũ. cautum. tenacẽ. cupidum alieni. & ingeniosum.

Cuius uox est tremula significat hoiem inuidũ. suspiciosũ. uanagloriosũ. pigrũ. debilẽ & timidũ. Cuius uox est ualde alta in tono significat hoiem fortẽ. audacẽ. iiuriosũ. & sui sensus. Cuius uox est ualde aspa siue in cãtu siue in loq̃la significat hoiem grossi ĩgenii intellectus & nutrimti. Cuius uox nimis resõat uel ĩpedita catarris &c. significat hoiem plus sĩplicẽ q̃ sapientẽ. grossi nutrimti: uanũ ĩstabilẽ. facile timidũ. mendacẽ. & cito credẽtem. Cuius uox ẽ mitis & plana & grata auditori significat hoiem pacificũ. secretũ. timidum. tenacẽ. iracũdum. & ualde sui sensus.

Cuius uox incipit a graui & finit in altũ ſi-gnificat hoīem iracundũ: ĩpetuoſũ: audacẽ: & tutũ. Cuius uox in uocatione alterius ſo-nat mollis ſignificat hoīem debilem: mãſue-tũ: tenacem & ſagacem. Cuius uox in uoca-tione alterius ẽ acuta & alta ſignificat hoīem tutũ: iracundũ: audacem: ſagacẽ: malitioſũ: & ſatis ſupbũ. Cuius uox eſt dirupta alta & placabilis ſignificat hoīem timidum: & ex facili uanũ: aīoſũ: cito credẽtẽ: & luxurioſũ.

De Riſu. Cap. lxxii.

r Iſus abundat in ora ſtultoꝝ & habenti-um ſplen magnũ: & ecõuerſo. Cuius bucca ex facili ridet ſignificat hoīem ſimpli-cem: uanũ: iſtabilem: cito credentem: groſſi ĩgenii & nutrimẽti: ſeruitialem: & nõ ſecretũ. Cuius bucca raro ridet & breuiter ſignificat hoīem ſtabilem: tenacem: ſagacem: clari ĩtel-lectus: ſecretũ: fidelem: & laborioſũ. Cuius bucca duræ mouetur ad ridendum ſignificat hoīem ſapientem: ualde ſui ſenſus: ſagacem ĩgenioſum: patientem: tenacem: ſtudioſum ſuæ artis: iracundum: ſupplãtaneũ. Cuius

bucca facile ridet : & ridendo sæpe tussit uel ossitat aut torquet caput significat hoīem uanū : inuidū : cito credentem & conuertibilem ad utrunq;. Cius bucca ridendo torquetur cū derisione alterius significat hoīem arrogātem : falsum : tenacē : iracundum : mendacem & aliquātulum proditorem.

De Mento. Cap. lxxiii.

m Ento āplus & grossus carne multa significat hoīem pacificū : mediocris capacitatis : grossi īgenii : legalem : secretū & facile cōuertibilem ad utrunq;. Cuius mēto ē acutus & conuenienter plenus carne significat hoīem boni ītellectus : alti cordis : & satis laudabilis nutrimēti. Cuius mento est quasi duplex quadā ualle significat hoīem pacificū. grossi īgenii. uanū. cito credentē. cōuenienter alteri seruitialē. & ualde supplantaneū. & secretū factorꝝ. Cuius mento est acutus & subtilis carne significat hoīem audacē. bellicosum. irascibilem. dedignosū. timidū. debilem & aliqtulū seruitialem. Cuius mento ē recuruus cū ualle ī iūctura maxillarꝝ & carne

macer

macer q̄si acutus significat hoiem pessimū. ſſplicem. audacem. ſupbū. minacē. īuidum. tenacem. fallacem. cito iraſcibilem. iracundū ꝓditorem. furem. & ſupplātaneum.

De Barba. Cap. lxxiiii.

b Arba naſcit' uiro ultra. xxiiii. ānū paulatim de die ī diem. & tunc naſcitur femur extra ſexū. Et eſt ſciendum ꝙ tales pili ꝓcreantur de ſupfluitatibꝫ ciboꝝ. fumoſitas quoꝝ ſupaſcēdit uſqꝫ ad ptes maxillaꝝ uelut fumus ad foramía camini. Et cū āplius non īueniāt meatus aptos qbꝫ bene ualeāt ſupius aſcendere. ſic ide exeunt ī modum piloꝝ qui dicuntur pili barbæ. Mulieres pene oīs carent barba ī maxillis. Et eſt ſciendum ꝙ oīs humores ī qbꝫ ī uiris barba gnſatur. ī mulieribꝫ menſtruū. qđ eſt eis quodā meatu & motu ætatis lunæ. quādoqꝫ ſemel ī mēſe. & quādoqꝫ bis. cuius exitus dr̄ eſſe fluxus ſiue ſupfluū. Iſtud ꝟo cōtigit quādo mulier nō eſt grauida iā trāſacta. xii. annos. & hoc m̄ſtruū q̄doqꝫ ei ī lac trāſmutatur ītra mām̄as. Veꝝ ē ꝙ hi hūores ita ſubtiles ex natura calidi ſunt

ꝙ ex eis q̄ſi oriuntur pili aliquādo ī maxillis mulieris & ꝓprie circa os ubi magis abūdat calor: & hæc mulier dr̄ eſſe barbuta. Sciendum ꝙ talis mulier eſt ualde luxurioſa propter calidam ſui cōplexionem. Eſt ergo fortis naturæ & uirilis conditionis. Mulier ꝟo bene munda a pilis & præcipue circa os ſecundum phiſionomiā dr̄ eſſe bonæ cōplexiōis. ſ. timida: pauida: uerecunda: debilis: mitis: & obediens. & ecōuerſo barbuta. Item dicius ꝙ ī maxilla faciei aut habet barbā aut nō hēt quæ ſi habet iā dictum eſt: ſed ſi non habet aliqd barbæ hoc prædicendum eſt: ꝙ nō habens aut nō eſt adhuc ī ætate habēdi: aut eſt ꝓpria cauſa qua nunq̄ pōt exire. Puer non habet barbā eo ꝙ nō eſt natura tā potens adhuc neq; tā matura ꝙ poſſint porri maxillarꝫ apiri: & idem ītelligendum eſt de puella rōne menſtrui ꝓpter lunā loco barbæ. Cuius barba eſt bene ordiatā ſiue cōpoſita & ſpiſſa pilis ſignificat hoīem bonæ naturæ & ratōnalis cōditionis ad oīa ſcd̄m coniunctum & datos mores ꝓducte: & ecōuerſo. De illis q habēt

eā male cōpositā: ut patet i eunucis: q postq̄ pdiderint ābos testiculos ualde trāsmutātur a natura uiroꝝ in naturā mulierum.

De Facie. Cap. lxxv.

f Acies quæ sæpe sudat ex facili motu significat hoīem calidæ naturæ: uanum: luxuriosū: bene comedentē: & grossi ingenii ac nutrimenti. Cuius facies ē ualde carnosa significat hoīem timidū: cōuenienter lætum largū: discretū: luxuriosū: malæ memoriæ: cito credentē audita: & bene legalē alteri: ipor tunæ uolūtatis ī optato: inuidū: & satis cōuertibilē ad utraq;: & ualde præsūptuosū. Cuius facies ē macilenta significat hoīem sagacē fatigabilē: ītellectus boni: plus crudelē q̄ piū teneræ capacitatis: & dedignosū. Cuius est facies minuta ualde & rotunda figuraliter significat hoīem sīplicē: timidū: debilē: grossi nutrimenti: malæ memoriæ. Cuius facies ē similis ebrioso significat hoīem bibentē uinū bonū: luxuriosū: uanū: fortē: & ex facili iebriatur. Cuius facies irascibili assimilatur cito & ex facili irascitur & tenet iram diu. Cuius

facies est longa & macra significat hominem
ualde audacem lingua & facto : simplicem :
rixosum : supbū : iniuriosum : fallacem : durū
moribus : piū : & conuenienter luxuriosum .

Cuius facies est cōis inter longā & rotundā
macrā & crassam significat hoiem conueniē
tē ad omnia tamen citius in bono q̄ i malo .

Cuius facies ē ualde crassa & lata significat
hoiem simplicē plus q̄ sapientē : grossi īgenii
tardi intellectus : hebetē in agendis : sæpe ua/
nagloriosum : credētem : conūertibilē ad oīa :
luxuriosum : uanū : obliuiosum : in malo fal/
sum : detractorem : & supplantaneū . Cuius
facies est ualde plana : sine tumore ualde ele/
uato significat hominem bonæ cōditionis ad
oīa : & satis amabilē : alteri seruitialē : cito cre
dentē : non multū sagacem : satis fidelem : &
plus simplicē q̄ sapientē : ac patientē in pace
cōiter grauia per aduersā fortunam. Cuius
facies est aliquātulū uallata & plus macra q̄
crassa significat hoiem iniuriosum : inuidio/
sum : fallacē : mendacē : audacē : rixosū : labo/
riosū : grossi ingenii : uanū : ualde simplicem :

& tardi

& tardi intellectus. Cuius facies est medio-
cris ad quanlibet dispositioné cæterað tamé
plus pinguis q̄ macra significat hoiem in ser
mone ueracé: facilé: seruitialé: cōiter igenio-
sū: sagacé: & méorabilé. Cuius facies é ual-
de curua & longa ac macra significat hoiem
grossi īgenii q̄si ad oia bona: sīplicé: tardi in-
tellectus: & non legalem: & ex leui occasione
malitiosum. Cuius facies est latior a frōte
īferius usq; ad iuncturā maxillað & altior q̄
postea significat hoiem simplicé: in agendis
& in loquela inuidū: partim timidū: partim
audacem: tenacé: mendacé: uanum: fallacé:
aiosum: rixosum: debi em: grossi nutrimēti:
& mali ingenii. Cuius facies est bene dispo
sita carne colore & suis partibꝫ ut oculis ciliis
&c. qbus fit delectabilis & placida significat
hoiem gnāliter bene dispositū ad agendum
uitia & ꝟtutes. Cuius facies est ī colore pal
lida significat hoiné nō bene sanū: ualde ma
litiosū: proditorem: mendacé: supbū: uanū:
luxuriosū: tenacem: iuidū: præsūptuosum:
grossi nutrimēti: nō bene fidelé neq; legalem.

Cuius facies est bene colorata significat hominem laudabilis dispositõis: in sua cõplexione lætũ: cito credentem: alteri conuenienter seruitialem: ĩtellectus boni: & ex facili ad oĩa conuertibilem.

De Auribus. Cap. lxxvi.

a Vris est hõis & auricula cæteri aĩalis: & unguis est hõis ungula cæteri aĩalis. Cuius aures sunt magnæ & grossæ significant hoĩem simplicẽ uel stolidũ: pigrũ: grossi nutrimẽti: malæ memoriæ: duræ capacitatis. Cuius aures ualde sunt paruæ & subtiles significãt hoĩem boni ingenii: intellectus: & sapientiæ: secretum: pacificum: sagacem: timidũ: honestũ: mundum: tenacem: & uerecundũ: uanagloriosũ: aĩosum: memoriæ bonæ: satis alteri: seruitialem. Cuius aures aliquantulũ sunt lõgæ. i. ultra cõem formã uel amplæ ex transuerso significant hoĩem audacẽ: inuerecundũ: uanũ: pigrum: insipientem: alteri seruitialẽ: pauci laboris: & multæ comestionis.

De Capite. Cap. lxxvii.

c Aput magnum & bene rotũdũ ex oĩni

parte

parte significat hoīem secretū: sagacem in agendis: ingeniosum: discretū: magnæ imaginationis: laboriosū: stabilē: & legalē. Cuius caput est habens gulā grossā cū collo ꝙ declinet ꝟsus terrā significat hoīem sagacē: tenacem: pacificum: secretum: ualde sui sensus: & stabilem in agēdis. Cuius caput est lōgū habēs faciem longā & magnā ac deformem significat hoīnem fatuū: malitiosū: uel ualde simplicem: uanum: cito credentem: nouigerulū: ac etiā iuidum. Cuius caput est ualde uolubile hinc & illinc significat hoīem fatuū simplicem: uanum: mendacem: fallacē: præsumptuosum: instabilem: tardi intellectus: mali ingenii: teneræ capacitatis: aliquantulū ꝓdigum & nouigerulum. Cuius caput est grossum habens latā faciem significat hoīem suspiciosum: ualde animosum: cupidū pulchroꝝ: sagacē: simplicem: grossi nutrimenti: secretū: audacem: & non bene uerecundum.

Cuius caput est grossum & non cōueniēter formosum habens gulā curtā & collū grossū significat hoīem i se satis sapientē: sagacem:

ſecretum:igenioſum:ſtabilis imaginationis:
fidelẽ:ueracẽ:& multis tractabilem. Cuius
caput eſt paruũ habens gulã ſubtilem & lon
gam ſignificat hoĩem ualde debilẽ:inſipiẽtẽ:
pauci cibi:doctrinalẽ:& nõ bene fortunatũ.

De Gula. Cap.lxxviii.

g Vla cãdida ſiue macra aut craſſa ſigni
ficat hoĩem uanaglorioſum:uanũ: ti-
midũ:laxiuum:facile mendacem:conueniẽ-
ter ſagacem:magnæ iræ: & diu dedignoſum
Cuius gula ẽ macra & ſubtilis & in qua ue
næ apparent ſignificat hoĩem malæ fortunæ:
debilem:timidũ:pigrum:groſſi nutrimenti:
cito credentem.& cõuertibilem ad utraq;.

De Collo. Cap.lxxviiii.

c Ollum lõgum ſignificat pedes longos:
& gracile graciles:ẽt ſignificat hoĩnem
ſĩplicem:nõ ſecretũ:timidũ:debilem: ĩuidũ
mendacem:fallacem:ĩdoctrinalẽ:& cito con
uertibilem ad utraq;. Cuius collũ eſt curtũ
ſignificat hoĩem ſagacẽ:tenacem:fallacẽ:ſe-
cretũ:ſtabilem:diſcretũ:iracũdũ: ingenioſũ
magni ĩtellectus:cõuenienter fortem:amãtẽ

pacem

pacem: dnium: & omnia timida.

De Spatulis. Cap. lxxx.

(Patulæ macræ & minutæ significãt hominem debilẽ: timidũ: pacificũ: pauci laboris: cito credentem: & ad oĩa cõuertibilẽ. Cuius spatulæ sunt latæ & grossæ significãt hoĩem fortem: tenacem: fidelem: grossi ingenii & nutrimẽti: sĩplicem: multi laboris: satis comedentem: & libenter stãtem ĩ pace. Cuius spatulæ sunt curuæ ad ĩterius significant hoĩem sagacem: pigrũ: secretũ: ingeniosum: & supplantaneum. Cuius spatulæ sũt abrasæ significãt hoĩem sĩplicem: tenacem: laboriosum: modestũ in oĩbꝫ ut lingua & comestione: pacificũ: cito credẽtem: & cõuertibilẽ ad utraqꝫ. Cuius spatulæ sũt ĩæquales ut una earꝫ sit altera maior significãt hoĩem pigrum tardi ĩtellectus: grossi ĩgenii & nutrimẽti: simplicem: duræ capacitatis. fidelem. audacem. tenacem. ꝓditorem. falsũ. & nõ credentem. Cuius humeri spallaꝫ sunt ualde eleuati significãt hoĩem aptæ uitæ. moribꝫ. ĩuidũ. simplicem. uanũ. mendacem. ĩstabilem. audacẽ

inuerecundum. & rixosum.

De Brachiis. Cap. lxxxi.

b Rachia lóga quæ extensione attingunt genua licet raro cótingat significāt ho/mięm liberalem. audacem. supbū. ipetuosū desiderii. debilem. siplicem. cogitamis pauci & uanagloriosū. Cuius brachia sunt ualde curta respectu staturæ corpis significāt hoiē bellicosū. igratū. audacē. iuidū. supbū. factuosū. & tenacem. Cuius brachia sunt grossa ossib9 neruis & multa carne significāt hoiem cōuenienter fortē. supbū. cito præsūptuosū. iuidū. cupidū pulchro℞. & cito credentem.

Cuius brachia sunt píguia & musculosa si gnificāt hoiem uanagloriosū. cupidū quorū/dā. delectabilē. & plus isipientē q̄ sapientē in agendis. Cuius brachia sunt ualde pilosa si ue sit macra siue crassa & mollis carnis significāt hoiem luxuriosū. teneræ capacitatis. de/bilem. multæ suspicionis. & sagaciter malitiosum. Cuius brachia sunt ualde nuda pilis si gnificāt hoiem teneræ capacitatis. magnæ iræ cito credentem. uanum. laxiuū. mendacem:

facile

facile fallacem: sagacem in malo: & debilē.

De Manibus. Cap. lxxxii.

m Anus mollis carnis macræ & longæ significat hoīem boni intellectus: teneræ capacitatis: ex facili timidū: libenter pacificū satis legalem: discretum: seruitialem: domesticæ conuersationis: & doctrinalem. Cuius manus sunt ualde grossæ ac breues significāt hoīem grossi ingenii: simplicem: uanum: mēdacem: fortem: laboriosum: fidelem: cito credētem: & breuis iræ. Cuius manus sunt pilosæ & grossorꝫ pilorꝫ ac digitorꝫ & curuorū significant hoīem luxuriosum: uanum: mendacem: grossi ingenii: & plus simplicem q̄ sapientem. Cuius manus in digitis curuātur sursum significant hoīem liberalem & seruitialem: capacitatis bonæ: sagacem: parū inuidum: lōgæ iræ: itellectus boni: & mediocrem inter secretum & non secretum. Cuius manus sunt implicabiles ꝟsus extremā partem digitorꝫ significāt hoīem tenacem: cupidum: cogitaminosum: laboriosū: sagacē: duri ꝓpositi: & nō cito cōuertibilē ad credēdū audita.

De Pectore. Cap. lxxxiii.

p Ectus grossum & ãplum significat hominem fortem: audacem: supbũ: tenacem: iracundum: rapacem: cupidum: iuidũ: & sagacem. Cuius pectus est strictum & i medio aliquãtulum eleuatum significat hominem subtilis spiritus: alti intellectus: consilii boni: ueracem: mundum: ingeniosum: sagacem: sapientem: magnæ iræ. cito irosum & conuenienter secretum. Cuius pectus est aliquantulum pilosum significat hoiem luxuriosum: ualde sagacem. paulum duræ capacitatis. liberalem. laboriosum. & alteri seruitialem. Cuius pectus est mundum a pilis significat hoiem debilem. & teneræ capacitatis. Cuius pectus est planũ & macrũ ac mũdum a pilis significat hominem timidũ. laudabilis uitæ & ingenii. teneræ capacitatis. pacificæ uitæ. secretũ. & duræ cõuersationis ad plurima.

De Dorso. Cap. lxxxiiii.

d Orsum siue spinale pilosum macrum & ualde eleuatum ab æqualitate partium

tium significat hominem inuerecũdum. ma
litiosum. bestialem. mali ĩtellectus. debilem.
paruæ fatigatõnis. & pigrum. Cuius dorsũ
est magnum & pingue significat hominem
fortem. grossi nutrimẽti. uanum. tardum. pi
grum. & multæ fallaciæ. Cuius dorsum est
subtile & extẽsum & plus macrum q̃ crassũ
significat hoĩem debilẽ: ex facili pauidũ. ua-
num. rixosum. & cito credentẽ quæ audit.

De Ventre. Cap. lxxxv.

u Enter pãciatus significat hoĩem leuiter
dedignosũ. comedonẽ. bibonẽ. tardũ:
magnaium: uanagloriosũ. falsũ. luxuriosũ.
mendacem: ptim legalem. & ptim ꝑditorem
Cuius uenter ẽ puus & extensus significat
hoĩem laboriosũ. cõuenienter stabilẽ. sagacẽ.
ĩtellectus boni. & teneræ capacitatis. Cuius
uenter est ualde pilosus. s. ab ũbilico inferius
significat hoĩem loquacẽ. audacẽ. sagacẽ. in-
tellectus boni. teneræ capacitatis. & cõueniẽ-
tem ad utraq; eloquentẽ. ex facili pauidũ. tra
ctabilẽ ꝓ amicis. alti cordis. & nõ bene fortu
natum. De Carne. Cap. lxxxvi.

c Aro mollis ubiq; corporis significat hominem debilem: luxuriosum: ex facili timidum: ĩtellectus boni: teneræ capacitatis: pauci cibi: fidelem: uariæ fortunæ: & plus aduersæ q̃ prosperæ. Cuius caro est dura uel aspera significat homiem fortem: audacem. duri ingenii. uanum. superbum. plus insipiẽtem q̃ sapiẽtem. & crudelis fortunæ. Cuius caro est pinguis & alba significat hominẽ uanum. uanagloriosum. hebetem. obliuiosum curiosum ad omnia: aliquãtulum timidum. uerecundũ. sagacem. malitiosum. mendacẽ. durum ad credendum omnia.

De Costis. Cap. lxxxvii.

c Ostæ crassæ & carnosæ significãt hominem fortem. tardum. & ualde simplicem. Cuius costæ sunt subtiles & paruæ ac nudæ a multa carne significant hominẽ debilem. pauci laboris. sagacem: malum. & iusti ad bonum.

De Femore. Cap. lxxxviii.

f Emur ualde spissum pilis ac bene ericiis significat hoiem luxuriosum. fortẽ ad coeundũ

ad coeundũ: & eius semen ualet ad concipiẽdum. Cuius femur est rarũ pilis & subtilibꝫ & extensis significat hominem conuenienter castũ.i.raro luxuriantẽ: & eius semen non ẽ beñe uirtuosũ ad cõcipiendũ. Cuius femur est ratum siue male dispositũ: significat hominem debilem: timidũ: raro coeũtẽ: & cito conuertibilem ad utrunq;.

De Coxis. Cap.lxxxix.

c Oxæ bene pulposæ significant hominẽ fortem: audacem: superbum: ut patet i dextrariis: gallis: & falconibus: & ecõuerso.

De Genubus. Cap.lxxxx.

g Enua pinguia significant hominem timidũ: liberalem: uanũ: pauci laboris. Cuius genua sunt macra significant hoĩem fortẽ: audacẽ: fatigosũ: secretũ: & bõi itineris.

De Cruribus. Cap.lxxxxi.

c Rura hominis habent magnas pulpas retrorsum eo q; carent cauda. Sciẽdũ est q; Aristoteles dicit i libro aĩalium: Omne aĩal carens pulpa magna in cruribus hẽt caudam alicuius substãtiæ: ut piloꝝ &c. Cuius

K

crura ſunt groſſa oſſibus & carne ac piloſa ſignificant hoiem fortem: audacem: ſecurum. groſſi ingenii: pigrũ: tardum: & duræ capacitatis. Cuius crura ſunt ſubtilia & non bene piloſa ſignificant hoiem debilem: timidum: intellectus boni: fidelem: ſeruitialem: & raro luxurioſũ. Cuius crura ſunt omnino nuda a pilis ſignificant hoiem caſtum: debilem: & cito pauidum. Cuius crura ſunt ualde piloſa ſignificãt hoiem piloſum circa genitalia & luxurioſum: ſæpe uanũ: ſimplicem: & inſtabilem uel abundantẽ malis humoribus.

De Cauiculis Pedũ. Cap. lxxxxii.

c Auiculæ pedũ groſſæ & craſſæ & ualde foris præeminentes ſignificant hoiem ℞ecundũ: timidũ: pauidũ: debilem: parui laboris: ſagacem: fidelem: & tractabilem. Cuius cauiculæ pedũ habent neruos ualde manifeſtos & uenales: ſignificãt hoiem audacẽ: fortem: ſuperbum: & aioſum.

De Pedibus. Cap. lxxxxiii.

p Edes magni .i. groſſi in carne & longi i figura ac duræ pellis ſignificant hoiem ſimplicem

ſimplicem:fortẽ:groſſi nutrimentĩ: tardi intellectus:& uanu. Cuius pedes ſut tardi:ſubtiles:macri: ac pellis mollis ſignificat hominẽ boni intellectus:alti ingenii: timidu: debilẽ: ſagace:fatigabile:parui laboris& cito credentem.

De Vnguibus. Cap.lxxxiiii.

u Nguis ẽ hominis:Vngula uero cuiuslibet cæteri animalis. Vnde ungues ſubtiles ac boni coloris&longe formæ ſignificãt hoiem bonæ conditionis ad diſpoſitione ſui in ſanitate:& q̃ mater tp̃re grauidatiõis non comedit res ualde ſalitas: immo inſipidas:& ecõuerſo, ut patet de unguibus auiũ rapaciũ reſpectu cæteraru. Cuius ungues ſut in colore pallidæ ſignificat ſanitate &c. niſi ſint ſica natura: ut patet de illis accipitru & falconu.

De Calcaneis. Cap.lxxxxv.

c Alcanei pedũ pui & macri ſignificãt hõinẽ facile timidũ:pauidũ:& debilẽ. Cuius calcanei ſũt magni&craſſi ſignificãt hoiem ſecurũ:fortẽ:audacẽ:fatigabile:&plus iſipietẽ q̃ ſapientẽ.

De Plantis pedū. Cap.lxxxxvi.

P Late pedu cōtinent ſigna cauallīu uelut manus uinculis q̄bus facile pōi cognoſci tota fortona aīalis &īfortuniū uita & mortis & tempus:ut patet ſufficieter in arte quæ dicitur Chiromatia:quā plene ſciuimus in nr̄is dieb,uelut acrumantiā & piromantiā & quaſdā alias.Nā illo℞ ſigno℞ quædā ſignificant bonū: quædam malum:& quedā inter utrunq;cū dubio. Vnde ſcīedu eſt q̄ fixuræ multæ & longæ ſignificat multa īpeditneta uitæ & laborē & paupertatē & miſeriā:Curtæ uero ſignificat peius in omni gradu.Cuius pellis plāta℞ eſt groſſa ſignificat hominem fortē & fīrmum: Subtilis ꝟo debilem.

De Paſſib,pedū eundo. Cap.lxxxxvii.

P Aſſus pedū eundo ſi fiant tardi &āpli ſignificat hōie habetē malā memoria groſſi ingenii:turbidi intellectus:tenacē:pauci laboris:& non facile credētem oīa.Cuius

paſſus

passus eundo fiut ueloces& curti significat ho-
mine ueloce in agedis:cito imaginātē uice:
teneræ capacitatis. Cuius passus fiut āpli:&di-
scordati uia rectā ñ tenetēs significat siplice
& grossi nutrimeti ac sagace in malo:ut pa-
tet de uulpe. De Motu psonæ. C.lxxxxviii.

m Otus psonæ festinus cū debeat esse ra-
tionabiliter firma siue loquatur siue
sedeat siue stet in pedibus ut mouendo ma-
nus uel pedes uel caput nec sit ei necesse si-
gnificat hōiē imūdū:idiscretū:male loquētē:
uanū:istabile:medace:& nō bene fidele. Cu-
ius motus fit raro quādo loquitur significat
hoiem satis coueniētē ad sigula:ut sagace:te-
nace:seruitialē:stabilē:&boni intellectus. Cu-
ius motus fit uelox & sine causa uel āte uel
post significat hōiē siplice:grossi ingenii: &
ualde malitiosū. Cuius motus est claudicus
significat hōiē malitiosū: medacē:falsū:inui-
dū:cupidu alieni: & aliquantulu conueniete
ad oīa ad quæ moueatur uel moueri debeat
alter.

De gibbosis & strumosis. Cap. lxxxxviiii.

g Ibbus. i. strumo significat hoīē sagacē: ualde īgeniosū: malæ memoriæ: fallace: & satis malitiosū. Cuius gibbus est tm̄ ante significat hoīē in aīō duplicē: & plus simplicē q̄ sapietē.

De Statura hoīs. Cap. C.

s Tatura hoīs multo nūciat de illo, ūde si hasta fuerit lōga & bēe recta ac plus macra q̄ pīguis significat hoīē audacē: crudelē: supbū: clamosū: uanagloriosū: duræ iræ: tenacē: præsūptuosū: nō cito credete audita: sæpe mendacem: & in multis malitiosū.

Cuiū hasta est lōga & crassa cōuenieter significat hoīē fortē: facile īfidelē: falsū: grossi īgenii: tenacē: ingratū: & supplāteneū. Cuius statura ē ualde lōga macra & subtilis significat hoīē īsipietē: uanu: mendacē: grossi nutrimēti: īmportunū ad optata: cito credente: debilē in agēdis: tardū & ualde sui sēsus. Cuius statura ē curta & grossa significat hoīē uanū: inuidū: suspiciosū: & plus simplicē q̄ sapientē: grossi

grossi igenii:& conuenieter alteri seruitialē: & credetē: longeq; iræ. Cuius statura est macra & curta ac bene recta significat hoiē naturaliter sagacē:igeniosu:tenacē: superbū: audace:secretu:fatigabile:uanagloriosū:coueniēter sapietē:intellectus boni:& ualde supplantaneū. Cuius statura est decliuis anterius nō tamē uetustate sed natura significat hoiē sagacē:secretū:hebetē:grossi nutrimēti:seuerū:tenacē:laboriosū:duræ iræ:& nō cito credetē. Cuius statura est uersā in posteriori parte significat hoiē stolidū:modici intellectus:grossi nutrimēti:uanū:malæ memoriæ: & cito cōuertibilē ad utraq;

Notula Doctrinalis. Cap.Ci.

c Vm uideris hoiē humilē:rubeū: fide lē: logū:sapietē:pinguē:ueloce:macrū:simplicē:bonū:pulchru:nō uanagloriosū:pauperē:nō inuidū:albū:sapietē:cū naso sonatē:bene loqui:idustrē:n medacē: rectū in hasta: nō audacē:nō crudelē:et ex facili clamosū albū:

non

non facile timidũ:loquetẽ modesto usu:non supplãtaneũ:& sagace:nõ calidũ in carne: ac pilosũ in cruribꝫ& i uentre,& nõ sæpe luxuriosũ:innuetẽ oculo:nõ fallacẽ & medacẽ ac uanũ:nõ subdolũ:bene sapietẽ suæ artis:bonitate utetẽ:bene diuitem:nõ tenacẽ non crudelẽ cõtra miseriã alterius:bene pauperẽ:nõ piũ & misericordẽ:morbidũ:uenditorẽ non mendacẽ ac laudatorẽ suæ mercis:emptorẽ in aliquo mercẽ optatã:calumniãtem hrẽ bonũ forũ:& uolete esse bonũ quo ad deum:nõ multipliciter aduersatũ:Redde speciales gratias soli deo & eius matri:Et tũc est operatio diuina contra cursum cõem naturæ mundi transitorii.

Capitulũ ultimũ libri phisionomiæ:i quo cõprehenditur ĩtentio singuloꝝ capitulorum eiusdem scientiæ.

p Hisionomista oportet te scirẽ sapienter oĩn q̃ prædiximus i unoquoqꝫ capitulo iudicioꝝ ꝑticulariũ ne iudicãdo quenq̃ præcipites

pites i eādē sciam:cū iudiciū i uno istoꝝ non
solumōdo sit attedēdū. Sed qlibet phisiono-
mista debet caute colligere in seipso testimo-
nia illa uniuersi corporis:quæ non de aliquo
accidetaliter trāsmutātur:ut de sanitate in in-
firmitatē &c.ueluti sunt testimonia oculoꝝ
frontis nasi auriū dētiu&c.Et cu diuersa testi-
monia huius præbeat̄ iudiciū dignitatis phi-
sionomiæ;sēp declinadū est ad uniuersale iu-
diciū & maioris partis omniū mebroꝝ quæ
supra diximus ordinate.Et q aliter fecerit ca-
det leuiter i errorē.Causa est quia oīe me-
bru habet per se certa iudicia ut̄ patet i præ-
dictis capitulis,& ideo nullus humo ē qui so-
lumōdo sit unius iudicii propter cerū mebrū
cū u̅ cotradicat alteri.Et magis uindices de-
uincat minus.Et qa mebra sut̄ multa:&qdli-
bet habet sua iudicia nō uidētur capitula er-
rare:cū nō sit ex toto unū in unoquoqꝫ hoīe
de his quæ prædiximus:imo uidebitur multū
diuersificari a toto:quod si esset nō esset iu-
sta probatio.Oculi habēt sua iudicia:&homo

causa oculorum debet esse sic dispositus: sed alia mebra ad qd erut? Ergo cũ tot mebra sit ideo sut multæ diuersitates in hoiẽ: Et sic nullus homo cadit i iudiciũ unius mẽbri: sed oiũ quare cũ discretione sut iuestigada capitula & comisceda. Insup credẽdũ est q multa sut accidetia quæ ueraciter laxãt: quado huiusmodi rei ueritatẽ cõsiderare uoluerimus i oibus. s. ætas psonæ: ætas tẽporis ad psonã: lõga pmanetia in loco: lõgus usus doctrinæ: lõgus usus certæ societatis: nimia regnatio humorum cõplexionis præter solitũ; ægritudo accidetalis uiolẽta accidẽtia cõtra naturã: & defectus alicuius sẽsus naturalis ex quinq; Quare finaliter cũ gradi idustria huius oĩa quæ supradiximus attedũtur cõmixtę. Et sic aliquis iudiciũ de prædictis mõ aliquo nõ errabit: & ñ erratũ no fallet deo uolẽte. Et hæc de Phisionomia quæ nũc prædiximus dicta sufficiant.

Michaelis Scoti de procreatione & hominis Phisionomia opus feliciter finit.

M.CCCC.LXXVII.

